

Reforma daní a dávek a její vliv na finanční situaci domácností

Klára Blažejová

Bakalářská práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta managementu a ekonomiky

Ústav financí a účetnictví
akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Klára BLAŽEJOVÁ**
Osobní číslo: **M09153**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Účetnictví a daně**
Forma studia: **prezenční**

Téma práce: **Reforma daní a dávek a její vliv na finanční situaci domácností**

Zásady pro vypracování:

Úvod

I. Teoretická část

- Zpracujte základní teoretické poznatky z oblasti reformy daní a dávek.

II. Praktická část

- Popište a analyzujte vliv reformy daní a dávek na finanční situaci domácností.
- Na základě zjištěných poznatků zformulujte závěrečná doporučení pro domácnosti.

Závěr

Rozsah bakalářské práce: **cca 40 stran**
Rozsah příloh:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

KUBÁTOVÁ, Květa. Daňová teorie a politika. 5. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2010, 276 s. ISBN 978-80-7357-574-8.

MANKIW, Gregory N. Zásady ekonomie. 1. vyd. Praha: Grada, 2000, 763 s. ISBN 978-80-7169-891-3.

MARKOVÁ, Hana. Daňové zákony 2011. 19. vydání. Praha: Grada, 2011, 264 s. ISBN 978-80-247-3800-0.

VYBÍHAL, Václav. Zdaňování příjmů fyzických osob 2010, praktický průvodce. 6. vydání. Praha: Grada, 2010, 224 s. ISBN 978-80-247-3426-2.

VYBÍHAL, Václav – a kol. Mzdové účetnictví 2011, praktický průvodce. 14. vydání. Praha: Grada, 2011. 448 s. ISBN 978-80-247-3617-4.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Eva Kuderová**
Ústav financí a účetnictví
Datum zadání bakalářské práce: **22. února 2013**
Termín odevzdání bakalářské práce: **17. května 2013**

Ve Zlíně dne 22. února 2013

prof. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
děkanka

prof. Dr. Ing. Drahomíra Pavelková
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že:

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹;
- bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému,
- na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²;
- podle § 60³ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;

¹ zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

- (1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.
- (2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.
- (3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

² zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

- (3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

³ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

- (1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

- podle § 60⁴ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že:

- jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a použité informační zdroje jsem citovala;
- odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Ve Zlíně

15. 5. 2013

Blaujovská Klára

⁴ zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

- (2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.
- (3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce je zaměřena na identifikaci dopadů daňových reforem – konkrétně reformy daně z příjmů fyzických osob a daně z přidané hodnoty – na finanční situaci domácností. Práce je rozdělena do dvou částí, teoretické a praktické.

V teoretické části jsou uvedeny poznatky z prostudované odborné literatury, které vysvětlují základní pojmy týkající se tématu práce, jako např. daň z příjmů fyzických osob nebo daň z přidané hodnoty.

Praktická část obsahuje analýzu finanční situace vybraných domácností a poplatníků před reformou a po jejím zavedení. Závěrem práce je uvedeno celkové vyhodnocení získaných výsledků a návrh pro možná opatření.

Klíčová slova: daň, daňová povinnost, daň z příjmů fyzických osob, daň z přidané hodnoty, zdravotní a sociální pojištění, reforma.

ABSTRACT

The thesis is focused on detection impact of the tax reforms – specifically income tax of individual and value added tax - on the financial situation of households. The work is divided into two parts, theoretical and practical.

In the theoretical section are provided findings from the scientific literature, which are explaining the basic terms relating to the solved problem, such as individual income tax or value added tax.

The practical part contains an analysis of the financial situation of the selected households and taxpayers before the reforms and after their implementation.

The conclusion of this study contains the evaluation of the obtained results and recommendations for taxpayers.

Keywords: tax, tax burden, personal income tax, value added tax, health and social insurance, reform.

Chtěla bych poděkovat Ing. Evě Kuderové za vedení práce a cenné rady a připomínky.

Dále bych chtěla poděkovat své kamarádce Bc. Ivaně Lysé za odborné rady a připomínky týkající se této práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 INDIVIDUÁLNÍ DŮCHODOVÁ DAŇ	13
1.1 HISTORIE A VLASTNOSTI INDIVIDUÁLNÍ DŮCHODOVÉ DANĚ	13
1.2 POZITIVA A NEGATIVA INDIVIDUÁLNÍ DŮCHODOVÉ DANĚ	13
1.3 ZÁKLADNÍ POJMY DANĚ Z PŘÍJMŮ FYZICKÝCH OSOB	15
1.3.1 DAŇOVÝ SUBJEKT	15
1.3.2 DAŇOVÝ OBJEKT	16
1.3.3 ZÁKLAD DANĚ	16
1.3.4 SAZBA DANĚ	17
1.3.5 SLEVY NA DANI	17
1.4 VÝPOČET DANĚ Z PŘÍJMŮ	19
1.4.1 VÝPOČET DANĚ SRÁŽKOVÉ.....	19
1.4.2 VÝPOČET ZÁLOHY NA DAŇ	19
1.5 PROGRESIVNÍ ZDANĚNÍ A KONCEPT „ROVNÉ DANĚ“	20
1.5.1 PROGRESIVNÍ ZDANĚNÍ.....	20
1.5.2 KONCEPT ROVNÉ DANĚ.....	22
1.5.3 HISTORIE „ROVNÉ DANĚ“	22
1.5.4 SYSTÉM „ROVNÉ DANĚ“	22
2 DAŇ Z PŘIDANÉ HODNOTY	24
2.1 HISTORIE A VLASTNOSTI DANĚ Z PŘIDANÉ HODNOTY	24
2.2 POZITIVA A NEGATIVA DANĚ Z PŘIDANÉ HODNOTY	24
2.3 ZÁKLADNÍ POJMY DANĚ Z PŘIDANÉ HODNOTY	26
2.3.1 PŘEDMĚT DANĚ	27
2.3.2 OSOBA POVINNÁ K DANI A PLÁTCE DANĚ	28
2.3.3 ZÁKLAD DANĚ	28
2.3.4 SAZBA DANĚ	29
3 DÁVKY STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORY	31
3.1 ZÁKLADNÍ POJMY STÁTNÍCH SOCIÁLNÍCH DÁVEK	31
PŘÍDAVEK NA DÍTĚ	32
SOCIÁLNÍ PŘÍPLATEK	33
PŘÍSPĚVEK NA BYDLENÍ	33
II PRAKTICKÁ ČÁST	35

4	DAŇ Z PŘÍJMU FYZICKÝCH OSOB.....	36
4.1	REFORMA DANĚ Z PŘÍJMU FYZICKÝCH OSOB	36
4.2	DOPADY ZMĚN DANĚ Z PŘÍJMU NA VYBRANÉ DRUHY POPLATNÍKŮ	37
4.2.1	SAMOSTATNÝ POPLATNÍK.....	38
4.2.2	POPLATNÍK S JEDNÍM DÍTĚTEM	40
4.2.3	POPLATNÍK SE ČTYŘMI DĚTMI.....	43
4.2.4	POPLATNÍK S MANŽELKOU UPLATŇUJÍCÍ SLEVOU NA INVALIDITU I. STUPNĚ.....	45
5	DAŇ Z PŘIDANÉ HODNOTY	49
5.1	REFORMA DANĚ Z PŘIDANÉ HODNOTY.....	49
5.2	DOPADY ZMĚN DANĚ Z PŘIDANÉ HODNOTY NA VYBRANÉ DRUHY DOMÁCNOSTÍ	50
5.2.1	SAMOSTATNĚ ŽIJÍCÍ DŮCHODCE.....	51
5.2.2	MANŽELÉ S JEDNÍM DÍTĚTEM	53
5.2.3	MANŽELÉ SE ČTYŘMI DĚTMI.....	54
5.2.4	BEZDĚTNÍ MANŽELÉ	56
6	ZHODNOCENÍ A DOPORUČENÍ.....	58
	ZÁVĚR	60
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	62
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	64
	SEZNAM OBRÁZKŮ	65
	SEZNAM GRAFŮ	66
	SEZNAM TABULEK.....	67

ÚVOD

Daně, ať už v jakékoli podobě, představují od pradávna pro fyzické i právnické osoby určitý způsob finančního zatížení. Velký podíl na této zátěži mají daně z příjmů a daň z přidané hodnoty. Tyto daně jsou velmi významné, protože se s nimi každý jedinec setkává prakticky denně. Daní z příjmů fyzických osob jsou zdaňovány veškeré příjmy všech poplatníků daně, a proto je jejich výsledný čistý příjem podstatně nižší. Daň z přidané hodnoty je pak velmi důležitou daní jak z pohledu státu – představuje velký podíl na příjmech do státního rozpočtu, tak z pohledu domácností – je obsažena ve všech statcích a službách, které poplatníci denně nakupují. Vzhledem k tomu, že daně tvoří podstatnou část příjmů do státních rozpočtů, vláda usiluje o jejich postupné zvyšování. Reformy týkající se daní jsou neustále diskutované a spousta z nich se pořád odkládá, jako je tomu i u daně z příjmů. Ve své práci jsem se rozhodla zaměřit na reformu, která je platná od 1.1. 2013 a týká se daně z přidané hodnoty a také na reformu, která plánuje sjednocení obou sazeb DPH a bude podle plánu platná k roku 2016. U obou těchto reforem budu zkoumat finanční dopad na různé typy domácností.

Původně měla k začátku roku 2013 proběhnout velká reforma daně z příjmů fyzických osob, ale byla odložena pravděpodobně na rok 2015. Tato reforma bude představovat velkou změnu ve stanovení základu daně a celkové výše daňové povinnosti. I když se jedná o reformu budoucnosti, rozhodla jsem se provést výzkum, který ukáže, jaký dopad bude mít tato reforma na finanční situaci domácností. Je to z toho důvodu, že se tato reforma bude týkat každého z nás, a proto je důležité vědět, jaký dopad bude mít. Popřípadě se může člověk dopředu připravit pomocí různých opatření.

První část mé bakalářské práce je teoretická a budu se v ní věnovat obecným charakteristikám zkoumaných daní. V první kapitole se zaměřím na daň z příjmů fyzických osob, jaké jsou její pozitivní a negativní vlastnosti, dále vysvětlím základní pojmy, které souvisí s touto daní, naznačím výpočet daně a v závěru srovnám progresivní zdanění s konceptem tzv. rovné daně. Ve druhé kapitole uvedu základní charakteristiky daně z přidané hodnoty, její kladné a záporné stránky a základní pojmy související s DPH. Poslední kapitola teoretické části bude obsahovat krátké vymezení pojmů dávek státní sociální podpory a přehled jednotlivých dávek.

Ve druhé části práce se zaměřím na výzkum finančního dopadu na domácnosti po zavedení již zmiňovaných reforem. Budu se zabývat otázkou, zda bude tento dopad negativní a v jaké míře ovlivní životní úroveň zkoumaných domácností a jestli na tom budou všechny typy domácností stejně nebo některé tato reforma ovlivní více či méně. Tato praktická část bude obsahovat také tři kapitoly – zaměření na změny související s reformami daně z příjmů, dále daně z přidané hodnoty a v poslední kapitole se pokusím o shrnutí získaných poznatků a výsledků z průzkumu u jednotlivých domácností a poplatníků a také o možná doporučení.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 INDIVIDUÁLNÍ DŮCHODOVÁ DAŇ

1.1 Historie a vlastnosti individuální důchodové daně

Individuální důchodová daň, označovaná v české právní teorii jako daň z příjmů fyzických osob, byla zavedena v České republice poměrně nedávno. A to v rámci daňové reformy k 1.1.1993. Cílem této reformy bylo a je zamezit rozdílům při zdaňování důchodů každého jednotlivce pocházejících z různých zdrojů. (Kubátová, 2010, s. 164) Daň z příjmů fyzických osob je stanovena zákonem č. 568/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

V zemích Evropské unie je individuální důchodová daň většinou stanovena jako daň klouzávě progresivní. Avšak počet daňových pásem a daňových sazeb a ostatní hlediska se u jednotlivých zemí velmi liší. Nejvyšší počet daňových pásem nacházíme k 31.12.2008 v EU u Lucemburska, a to 17 sazeb, ale existují také státy, které mají pouze jednu sazbu, například Bulharsko, Česká republika, Estonsko, Litva, Lotyšsko, Rumunsko a Slovensko. Stát s nejvyšší marginální sazbou je Dánsko (59%), dále Nizozemí (52%) a Belgie a Rakousko (50%). Nejnižší marginální sazba existuje u Bulharska (10%). (Široký, 2009, s. 61 - 62)

V České republice byla sazba individuální důchodové daně v letech 1993 – 2007 klouzávě progresivní. Od roku 2008 je sazba daně jednotná ve výši 15%. (Vančurová, 2010, s. 163)

1.2 Pozitiva a negativa individuální důchodové daně

V následující podkapitole se budu věnovat pozitivním a negativním charakteristikám individuální důchodové daně. Kubátová (2010, s. 167-169) ve své knize uvádí, že osobní důchodová daň podporuje svými vlastnostmi spravedlnost a efektivnost daňového systému.

Jako nejvýznamnější pozitiva této daně uvádí tyto:

- **Daň odpovídá principu platební schopnosti.** Tento princip je hlavním principem spravedlivého zdanění. V praxi to znamená, že se jedná o daň progresivního charakteru, tzn. čím vyšší důchod, tím vyšší daň poplatník zaplatí. Pomocí této daně

dochází k přerozdělování důchodů ve společnosti a také k dosažení jejich rovnoměrnějšího rozdělení.

- **Výnosy daně jsou pružné.** Projevem hospodářského růstu je zvyšování se osobních příjmů, při kterém dochází k postoupení poplatníků do vyšších daňových pásem, takže daňové výnosy rostou poměrně rychle. Tuto vlastnost poplatníci vnímají negativně, protože tak přichází o větší část ze svých výdělků. Naopak vládě přináší pružnost daně větší prostor pro rozhodování a větší stabilitu pro veřejné rozpočty.
- **Daň nezpůsobuje distorze v cenách.** Daň z osobních důchodů nemá primární vliv na cenové poměry mezi zbožím a službami, a proto nezpůsobuje neefektivnost tohoto druhu. Je však často předmětem kritiky, že vyvolává silné distorze mezi cenou práce a volného času. Za velkou překážku dalšího růstu je podle neokonzervativců považován substituční efekt daně z příjmů.
- **Daň je dobrým makroekonomickým stabilizátorem.** Podle keynesiánské ekonomie je progresivní důchodová daň dobrým makroekonomickým stabilizátorem, neboť velmi dobře odpovídá představám automatického přizpůsobování se hospodářskému cyklu.
- **Daň je „průhledná“: velikost daňového břemene poplatníka je zřejmá.** Osobní důchodové daně, stejně tak jako i ostatní přímé daně, jsou velmi průhledné. Znamená to, že si každý poplatník může sám vypočítat velikost daňové povinnosti, kterou odvádí ze svých důchodů. Na rozdíl od nepřímých daní, o kterých jsou poplatníci jen velmi málo informováni, neboť je neodvádějí sami do veřejných rozpočtů a také není jasné, kdo a hlavně v jaké výši je ve skutečnosti nese.
- **Není problém se zdrojem platby daně.** Velkou výhodou u osobní důchodové daně je to, že zdroj jejího zaplacení vzniká současně s předmětem zdanění. Proto tato daň může být stanovena relativně vysoko a zabezpečuje velké zdroje příjmů veřejných rozpočtů, protože poplatníci tak nemají problémy s platební schopností.

Dle Kubátové (2010, s. 147) jsou některé země zastánci názoru, že by měla být významněji zdaněna spotřeba, což by mělo vést k odlehčení příjmů. Jedná se o zastánce, kteří prosazují více nepřímé daně a uvádějí tyto důvody:

- U nepřímých daní dochází obtížněji k daňovým únikům.
- Progresivní zdanění osobních důchodů odrazuje poplatníky od zaměstnání.
- Progresivní osobní daně snižují úspory.

- Přímé zdanění je více administrativně nákladné oproti spotřebnímu zdanění.
- U přímých daní je v podmínkách nízké inflace nižší výnosová pružnost než u daní nepřímých.

1.3 Základní pojmy daně z příjmů fyzických osob

Stejně jako i u ostatních daní, tak i u daně z příjmů se setkáváme s různými pojmy, které se této daně týkají. Především je to *daňový subjekt*, *daňový objekt* a také *základ daně*, *sazba daně* a *slevy na daních*.

1.3.1 Daňový subjekt

Dle § 20 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád jsou daňovým subjektem osoby, které mají povinnost ze zákona platit nebo odvádět daň. Řadí se sem plátce a poplatník daně. (Marková, 2012, s. 231)

Poplatník daně

Dle Vybíhala (2012, s. 269) jsou poplatníkem daně ze závislé činnosti fyzické osoby, tedy zaměstnanci.

Vančurová (2010, s. 137-138) dělí poplatníky do dvou skupin na:

1. **Daňové rezidenty:** Daňovým rezidentem rozumíme osobu, která má na území České republiky trvalé bydliště nebo nemá na území České republiky trvalé bydliště, ale pobývá tu během kalendářního roku minimálně 183 dní v roce. U takovéto osoby se daňová povinnost vztahuje jak na tuzemské, tak i na zahraniční příjmy.
2. **Daňové nerezidenty:** Daňovým nerezidentem rozumíme osobu, která nemá na území ČR trvalé bydliště a zdržuje se zde méně jak 183 dní v roce. Taková osoba podléhá dani z příjmů jen ze zdrojů vzniklých na území ČR.

Plátce daně

Za plátce daně se považuje osoba, která odvádí daň příslušnému správci daně pod vlastní majetkovou odpovědností, kterou vybrala od poplatníků nebo jim byla sražena. (Daně z příjmů, © 2007-2013) Plátce daně lze podle § 6 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů označit jako zaměstnavatele. (Česko, 2013)

1.3.2 Daňový objekt

Daňovým objektem neboli předmětem daně se rozumí veškeré příjmy fyzických osob, které podléhají dani z příjmů. (Vančurová, 2010, s. 138)

Dle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů jsou předmětem daně:

- a) „příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky (§ 6),
- b) příjmy z podnikání a jiné samostatně výdělečné činnosti (§ 7),
- c) příjmy z kapitálového majetku (§ 8),
- d) příjmy z pronájmu (§ 9),
- e) ostatní příjmy (§ 10).“ (Marková, 2012, s. 9)

Vančurová, Láchová (2010, s. 138) uvádí, že předmětem daně mohou být jak peněžní, tak nepeněžní příjmy. Ze zákona některé důchody nepodléhají této dani, protože jsou z předmětu daně vyňaty (příjmy z dědictví, příjmy získané darováním), nebo jsou od této daně osvobozeny (příjmy sociální, náhrady škody).

1.3.3 Základ daně

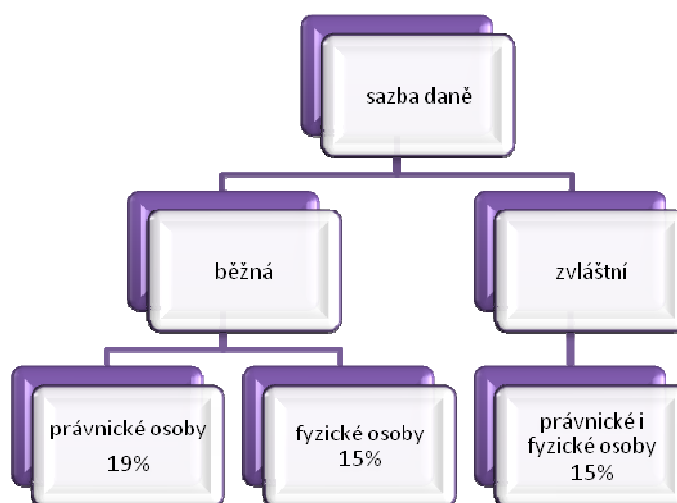
Pro potřeby výpočtu základu daně, byly příjmy rozděleny do 5 dílčích základů daně. Součtem těchto dílčích základů dostaneme základ daně, ze kterého pak pomocí sazby daně vypočítáme daňovou povinnost (Vančurová, Láchová, 2010, s. 141).

Podle Vybíhala (2012, s. 280) základ daně rozdělujeme podle aplikovaného daňového režimu na:

- a) **Základ daně u daně srážkové** – Režim srážkové daně je uplatňován u příjmů do 5000 Kč a nepodepsaném prohlášení k dani. Tyto příjmy jsou základem daně a zaokrouhlují se na Kč dolů.
- b) **Základ daně u daně z příjmů** – Základem daně je součet dílčích základů daně z příjmů vynásobených koeficientem 1,34. Tento koeficient zvyšuje hrubou mzdu o částku pojistného na sociální (25%) a zdravotní (9%) pojištění, které odvádí za zaměstnance jejich zaměstnavatel. Částka, která se vypočítá pomocí koeficientu se nazývá superhrubá mzda, která byla v České republice zavedena v roce 2010.

1.3.4 Sazba daně

V § 16 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů je uvedeno, že sazba daně z příjmů činí 15%. Tato sazba je lineární a je platná v ČR od roku 2008. (Marková, 2012, s. 21) Pro léta 2013 – 2015 byla zavedena tzv. solidární daň, která se týká pouze občanů s nadstandardními příjmy – nad 100 000 Kč. Daň činí 7% z rozdílu mezi příjmem ze zaměstnání a z podnikání a stropem pro platbu pojistného a netýká se příjmů z kapitálového majetku a pronájmu. (Česko, 2012)

Obr. 1. Sazby daně z příjmů (Vančurová, Láchová, 2010, s. 164)

1.3.5 Slevy na dani

Slevy na dani jsou významnou složkou daně z příjmů, protože jejich uplatněním dochází ke snížení vypočtené daně, popř. zálohy na daň poplatníka. Nárok na uplatnění těchto slev má poplatník pouze v případě, že podepíše u plátce daně *prohlášení k dani*.

Vybíhal (2012, s. 292-295) uvádí následující slevy na dani:

Sleva na poplatníka

Nárok na slevu na poplatníka měli do konce roku 2012 všichni poplatníci. V souvislosti s daňovými změnami k 1.1.2013 tento nárok odpadl pracujícím důchodcům.

Ostatním poplatníkům náleží sleva na dani ve výši 24 840 Kč ročně. V případě podepsání prohlášení k dani, bude vypočtená záloha na daň snížena o částku 2 070 Kč měsíčně.

Sleva na manželku/manžela

Slevu na manželku/manžela je možné uplatnit ve výši 24 840 Kč ročně a to za předpokladu, že manželka/manžel žije s poplatníkem v domácnosti a její/jeho roční příjem nepřesahuje částku 68 000 Kč. „*Do vlastního příjmu manželky (manžela) se nezahrnují:*

- *dávky státní sociální podpory (zákon č. 117/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů);*
- *dávky osobám se zdravotním postižením;*
- *dávky pomoci v hmotné nouzi (zákon č. 111/20006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi);*
- *příspěvek na péči (zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů);*
- *sociální služby (zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů);*
- *státní příspěvky na penzijní připojištění se státním příspěvkem (zákon č. 42/1994 Sb., ve znění pozdějších předpisů) a na doplňkové penzijní spoření (od 1.5.2012);*
- *státní příspěvky podle zákona o stavebním spoření a o státní podpoře stavebnímu spoření (zákon č. 96/1993 Sb.);*
- *stipendium poskytované studujícímu, soustavně se připravujícímu na budoucí povolání;*
- *příjem plynoucí z důvodu péče o blízkou nebo jinou osobu, která má nárok na příspěvek na péči podle zákona o sociálních službách, který je osvobozen od daně podle § 4 ZDPř.“ (Vybíhal, 2012, s. 293)*

Slevy na invaliditu

Vybíhal (2012, s. 294) dělí slevy na invaliditu podle stupně invalidního důchodu:

- **Invalidní důchod I. nebo II. stupně.** Uplatnění této slevy je jiné, než tomu bylo u slevy na poplatníka – nyní je nutné každý měsíc předložit doklad o výplatě důchodu plátcí daně, aby poplatníkovi vznikl nárok na slevu. Výše slevy je 2 520 Kč ročně, tedy 210 Kč měsíčně.
- **Invalidní důchod III. stupně.** V případě, že poplatník pobírá invalidní důchod III. stupně, má nárok na vyšší slevu na dani, a to 5 040 Kč ročně, 420 Kč měsíčně.

- **Držitel průkazu ZTP/P.** Nárok na tuto slevu má poplatník po předložení průkazu u plátce daně. Výše slevy je 16 140 Kč ročně, 1 345 Kč měsíčně. V případě, že držitel průkazu zároveň pobírá plný invalidní důchod, slevy na dani se pak sčítají.

Sleva na studenta

Nárok na slevu na studenta má poplatník, který se soustavně připravuje na budoucí povolání studiem nebo předepsaným výcvikem ve výši 4 020 Kč ročně, 335 Kč měsíčně. Na tuto slevu má poplatník nárok pouze do 26 let nebo do 28 let v případě prezenční formy studia v doktorském studijním programu.

1.4 Výpočet daně z příjmů

1.4.1 Výpočet daně srážkové

Postup výpočtu srážkové daně je velmi jednoduchý, jak nám ukazuje následující tabulka. Vypočítáme celkový hrubý příjem za kalendářní měsíc a zaokrouhlíme jej na celé Kč dolů. Takto získaný základ daně (ZD) se vynásobí sazbou srážkové daně, která činí 15%. Vypočtená srážková daň se opět zaokrouhlí na celé Kč dolů.

Tab. 1. Výpočet srážkové daně (vlastní zpracování)

celkový hrubý příjem za kalendářní měsíc zaokrouhlený na celé Kč dolů
» základ daně pro výpočet srážkové daně
ZD x 0,15 (sazba daně 15%)
» srážková daň

1.4.2 Výpočet zálohy na daň

V tomto případě je postup o něco složitější oproti výpočtu srážkové daně. Nejdříve musí plátce daně správně vypočíst dílčí hrubé příjmy za kalendářní měsíc. Některé příjmy se totiž do základu daně nezapočítávají nebo jsou od daně osvobozeny. Dále se jednotlivé dílčí příjmy sečtou a dostaneme celkový hrubý měsíční příjem, který se vynásobí koeficientem 1,34 a výsledek se zaokrouhlí na celé stokoruny nahoru. Tento výpočet se nazývá superhrubou mzdou. Záloha na daň je stanovena ve výši 15% ze superhrubé mzdy. Od takto

vypočítané zálohy na daň odečteme slevy na dani, na které máme nárok na základě podepsaného prohlášení k dani. Po odečtení slev a měsíčního daňového zvýhodnění na děti dostaneme konečnou výši zálohy na daň z příjmů za kalendářní měsíc.

Tab. 2. Výpočet zálohy na daň z příjmů (vlastní zpracování)

celkový hrubý měsíční příjem za kalendářní měsíc
- příjmy, které nespádají do základu daně
- příjmy osvobozené od daně
» celkový upravený hrubý měsíční příjem za kalendářní měsíc
x koeficient 1,34
» superhrubá mzda (ZD) zaokrouhlená na stovky nahoru
ZD x 0,15 (sazba pro výpočet zálohy na daň 15%)
» záloha na daň
- měsíční slevy na dani
- měsíční daňové zvýhodnění na děti
» výsledná záloha na daň z příjmů

1.5 Progresivní zdanění a koncept „rovné daně“

1.5.1 Progresivní zdanění

Všeobecně se dá říci, že u progresivního zdanění jsou aplikovány různé sazby daně z příjmu na různé příjmy různých skupin obyvatel.

Kubátová (2010, s. 179) uvádí dva druhy progresu:

- **Stupňovitá progresu.** Při překročení stanovené meze podléhá celý důchod vyšší sazbě daně z příjmu.

- **Klouzavá progresse.** Vyšší daňové sazby podléhá v tomto případě pouze část základu daně, která překročila stanovenou hranici.

V České republice byla od roku 1993 do 2007 sazba daně klouzavě progresivní. (Vančurová, Láchová, 2010, s. 163)

Tab. 3. Klouzavě progresivní daň v letech 2006-2007. (Vývoj sazby daně z příjmů fyzických osob, © 2008)

2006,2007			
Základ daně		Daň	Ze základu přesahujícího
od Kč	do Kč		
0	121 200	12%	
121 200	218 400	14 544Kč + 19%	121 200
218 400	331 200	33 012Kč + 25%	218 400
331 200	a více	61 212Kč + 32%	331 200

Tab. 4. Sazby progresivní daně z příjmu ve vybraných státech k r. 2013 (Tax Rates Around the World 2013, © 2013)

Stát	Sazba daně (%)	Stát	Sazba daně (%)
Austrálie	17-45	Německo	14-45
Rakousko	21-50	Řecko	0-45
Belgie	25-50	Itálie	23-43
Kanada	15-29	Velká Británie	0-50
Dánsko	38-65	Portugalsko	11,5-46,5
Egypt	10-20	Slovinsko	16-41
Francie	5,5-41	USA	15-35

Progresivní daňový systém je uplatňován ve většině států po celém světě. Tento způsob zdanění má mezi ekonomy i obyvateli jak své příznivce, tak i odpůrce. Příznivci se odkazují na to, že obyvatelé s vysokými příjmy by měli platit vyšší daně, protože si to můžou dovolit. Další argument pro progresivní zdanění je to, že by tento způsob měl zvýšit příjmy státního rozpočtu. Odpůrci naopak argumentují tím, že progresivní daň je nespravedlivá, protože každý občan by měl mít nárok na stejně vysokou sazbu daně bez ohledu na výši příjmu. Z tohoto důvodu pak dochází k daňovým únikům a ke snaze převádět své daňové

základy do zemí, kde je nižší daňové zatížení - do tzv. daňových rájů. I motivace dosahovat co nejvyšších příjmů klesá.

1.5.2 Koncept rovné daně

Pod pojmem *koncept rovné daně* se rozumí podle Tlustého, Macha a Minčiče (2000, s.11) daňová reforma, která by měla nahradit progresivní daně z příjmů – jak fyzických osob, tak i právnických a případně také daň z přidané hodnoty. A to z důvodu velmi složitého a nepřehledného daňového systému při progresivním zdanění. Jedná se o snahu o vytvoření jednotné sazby daně pro všechny poplatníky. Tato změna by vedla k větší spravedlnosti, přehlednosti, ke zjednodušení a také k větší motivaci pro daňové subjekty a k celkovému snížení nákladů spojených s daněmi.

1.5.3 Historie „rovné daně“

Rovná daň existuje z historického hlediska už velmi dlouho. Už ve starověkém Řecku a Římě byla vybírána jednotná daň – desátek, která byla pokládána za ekonomicky stimulujeící, spravedlivou a velmi jednoduše vybíratelnou. Dále se s konceptem rovné daně setkáváme v období francouzské buržoazní revoluce. Díky zavedení této daně, museli daň platit bez rozdílu všichni občané. Během 19. století fungoval ve většině evropských zemí takový daňový systém, kde museli všichni platit relativně stejně vysoké daně. Až s příchodem 1. světové války se začalo prosazovat progresivní zdanění. Rovná daň zaujala opět své místo ve světovém daňovém systému poměrně nedávno. Zásahu na tom mají především země bývalého SSSR, kde se systém rovné daně podařil úspěšně prosadit. V současné době je rovná daň zavedena ve 12 státech. (Čížík, ©2008)

1.5.4 Systém „rovné daně“

Systém rovné daně je dle Tlustého, Macha a Minčiče (2000, s. 19-20) aplikován na:

- daň z příjmů fyzických osob,
- daň z příjmů právnických osob,
- daň z přidané hodnoty,

u těchto daní dochází k následujícím dílčím úpravám:

- **odstranění výjimek a odečitatelných položek** u daně z příjmu fyzických osob, zavedení jednotného nezdánitelného minima a zavedení jednotné daňové sazby,
- **formální změna výpočtu** daní z příjmu fyzických osob, včetně pojistného tak, že se vypočítají z celkových osobních nákladů,
- **snížení daně z příjmu právnických osob** na úroveň sazby daně z příjmu fyzických osob a odstranění výjimek a dvojího zdanění ve formě daně z dividend,
- **sjednocení sazeb daně z přidané hodnoty (DPH).**

Američtí ekonomové ze standfordské univerzity Hall s Rabuskou (2007, s. 5) uvádí jako nejdůležitější klady rovné daně to, že tato daň eliminuje dvojí zdanění, správně definuje základ daně, zlepšuje formování kapitálu, poskytuje zjednodušení systému a také snižuje náklady na dodržování předpisů.

Tab. 5. Sazba rovné daně ve vybraných státech (Tax Rates Around the World 2013, © 2013)

Stát	Sazba daně (%)	Stát	Sazba daně (%)
Bulharsko	10	Litva	15
Česká republika	15	Lotyšsko	23
Černá hora	9	Makedonie	10
Estonsko	21	Rumunsko	16
Gruzie	20	Rusko	13
Slovensko	19	Ukrajina	15

2 DAŇ Z PŘIDANÉ HODNOTY

2.1 Historie a vlastnosti daně z přidané hodnoty

Daň z přidané hodnoty se řadí mezi nejstarší daně vůbec. Předchůdci byly různé poplatky a daně, které platili obchodníci při přechodu hranic na jiné území nebo při průjezdu určitým územím, a také při obchodování na trzích. Prvotní charakter daně byl naturální povahy, až později s rozvojem peněžního hospodářství získaly daně peněžní povahu. (Kubátová, 2010, s. 221)

Na rozdíl od daně z příjmů fyzických osob, která se řadí mezi daně přímé, patří daň z přidané hodnoty mezi nepřímé daně, konkrétně do skupiny spotřebních daní. Daně ze spotřeby se pak dále dělí na spotřební daně všeobecné - z obratu, a daně selektivní – akcízy. (Kubátová, 2010, s. 220)

Vančurová, Láchová (2010, s. 257) uvádí, že základní princip DPH je velmi jednoduchý. Daň není vybírána z celého obratu, ale vybírá se na každém stupni zpracování. Tedy z toho, co bylo k hodnotě daného statku nebo služby přidáno. Je tedy zdaňována jen ta *přidaná hodnota*. Díky tomuto principu by měla daň dopadnout na spotřebitele, protože výrobci a obchodníci zvyšují své ceny právě o částku této daně. Ve skutečnosti je ale tato problematika složitější. Existují různé faktory jako elasticita poptávky a nabídky, a jiné, které ovlivňují poměr rozdělení daně mezi výrobce, obchodníky a spotřebitele. (Kubátová, 2010, s. 220)

Daň z přidané hodnoty je v České republice upravena zákonem č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů.

2.2 Pozitiva a negativa daně z přidané hodnoty

V následující kapitole se zaměřím na pozitivní a negativní stránky DPH. V současné době převažují spíše pozitivní názory ve prospěch DPH oproti daním z obratu. Mezi nejdůležitější řadí Kubátová (2010, s. 228-230) následující:

- **Neutralita.** Vlastnost neutrality se projevuje ve vztahu k volbě spotřebitelů i výrobců. Metoda techniky u daně z příjmů umožňuje, aby konečná výše daňového břemena obsažená v ceně zboží nebo služby odpovídala sazbě, která je stanovena zákonem, a nedocházelo tak k diskriminaci komodit s vyšším počtem stupňů zapracování.

vání ve výrobě nebo s různými podíly spotřebitelské ceny na ceně výrobní nebo velkoobchodní. Refundace daně na vstupu zamezuje dalšímu zdanění již zdaněného obratu.

- **Možnost zdanit služby.** V oblasti služeb existuje vyšší potenciál pro daňové úniky. Daň z přidané hodnoty se vyznačuje vyšší úspěšností zdanění služeb na rozdíl od jednorázové daně z obratu, která vyžaduje rozlišování uživatelů služeb podle toho, zda se jedná o konečného spotřebitele nebo o výrobní službu, což některé daňové úniky usnadňuje. U daně z přidané hodnoty je cena stejná jak pro plátce, tak i pro neplátce daně, a díky tomu nevzniká pro poskytovatele služeb problém mezi výrobní a konečnou spotřebou. U některých druhů služeb ale daň z přidané hodnoty selhává, neboť je u nich velmi obtížné identifikovat přidanou hodnotu. Takovéto služby nejsou předmětem daně. Typickým příkladem jsou finanční služby.
- **Výhodnost pro mezinárodní obchod.** V souvislosti s mezinárodním obchodem, jehož význam neustále roste, stoupá i význam odstranění nebo omezení daňových distorzí u daně z přidané hodnoty týkající se zahraničního obchodování. Např. vývoz je od daně úplně osvobozen. Podstatou je vytvoření stejných podmínek pro všechny účastníky obchodu na zahraničních trzích.
- **Odolnost proti daňovým únikům.** Daň z přidané hodnoty poskytuje lepší ochranu před daňovými úniky oproti jednofázové obrátové dani. Tato vlastnost je považována za jedno z nejdůležitějších pozitiv daně z přidané hodnoty. Systém refundací daně, který funguje na základě evidence daně zaplacené na vstupu, snižuje případné daňové úniky, protože staví plátce daně do pomyslného řetězu, ve kterém má každý zájem o potvrzení o zaplacení daně, která je součástí ceny zboží. O vstupech a zdanitelných výstupech plátců existují doklady, ke kterým má přístup finanční úřad. Od daňových úniků je tedy odrazuje neustálé hrozící riziko kontroly od finančních úřadů.
- **Spolehlivost výnosů pro stát.** Daň z přidané hodnoty byla zavedena v mnoha státech nebo se o ní uvažuje z důvodu, že se všeobecně má za to, že DPH umožňuje dosáhnout vyšších výnosů zdanění ze spotřeby. Je tomu tak především proto, že rozšiřuje zdanění spotřeby o služby a je odolná vůči daňovým únikům.

Daň z přidané hodnoty má však také některé negativní vlastnosti oproti klasickým daním z obratu. Tyto charakteristiky se staly dokonce důvodem pro nezavedení daně v některých zemích. Za nejvýznamnější z nich Kubátová (2010, 230-231) považuje:

- **Náročnost přechodu na novou daň.** Proces přechodu na daň z přidané hodnoty je velmi náročný především z hlediska administrativy a také z hlediska politického. Pro zavedení nové daně je v každém státě potřeba velmi silných politických tlaků, které dokážou takto významnou změnu prosadit, neboť tomu bude bránit přirozený odpor veřejnosti k novinkám. Taková velká změna je finančně hodně náročná. Je třeba registrovat veškeré daňové subjekty a vyškolit je v jejím používání.
- **Administrativní nákladnost fungování daně.** Fungování daně z přidané hodnoty je velmi administrativně náročné - jak z pohledu státu, tak i z pohledu plátce. Administrativní nákladnost je ovlivněna dvěma faktory: náročností účtování a množstvím plátců, které je mnohem vyšší než u jednorázových obrátových daní. Z tohoto důvodu umožňuje zákon úlevy na dani menším firmám, které jsou od této daně osvobozeny nebo mohou využívat jednodušší postupy.
- **Obavy ze zvýšení inflace.** Někteří odpůrci kritizují daň z přidané hodnoty z důvodu obav ze zvýšení inflace jako důsledku jejího zavedení. Výzkumy v mnoha zemích ukázaly, že nelze učinit jednoznačné závěry, protože je velmi náročné empiricky od sebe oddělit efekt růstu cen v důsledku zavedení nové daně a růstu cen v důsledku jiných faktorů. Daň se totiž projevuje v různých podmínkách různých zemí různě.

Diskuze o pozitivích a negativích daně z přidané hodnoty probíhají i nadále a jednotlivé argumenty se liší stát od státu v závislosti na tamní politické a ekonomické situaci a také hospodářské vyspělosti. Prozatím platí, že zatím žádný ze států, který daň kdy zavedl, ji po několikaletém používání nezrušil. Jednou z příčin začlenění daně z přidané hodnoty do daňového systému je to, že žijeme ve světě elektronického a technického pokroku a tím odpadá hlavní argument proti dani – složitost.

2.3 Základní pojmy daně z přidané hodnoty

V následující kapitole se budu věnovat základním pojmům, které souvisí s daní z přidané hodnoty. Jedná se o *předmět daně, základ daně, sazbu daně, osobu povinnou k dani a plátce daně*.

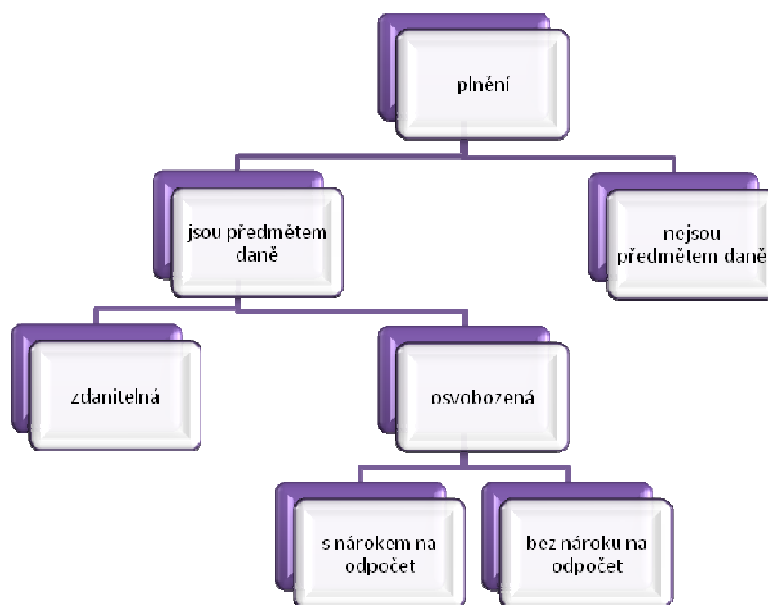
2.3.1 Předmět daně

Předmětem daně z přidané hodnoty je dle Vančurové, Láchové (2010, s. 260):

- dodání zboží, převod nemovitostí, pořízení zboží z EU;
- poskytování služeb;
- dovoz zboží z třetích zemí.

Za **zboží** se považuje většina movitých věcí – výjimkou jsou cenné papíry a peníze. Dále se sem řadí teplo, chlad, elektrická energie, plyn a voda. **Dodáním zboží** se rozumí převod práva nakládat s věcí jako vlastník, a to nejčastěji za úplatu. Obdobně je tomu tak i **převodu nemovitosti**. Definici služby v zákoně o dani z příjmů nenajdeme, proto jsou za **poskytování služby** považovány všechny činnosti, které nejsou dodáním zboží nebo převodem nemovitosti.

Především poskytování služeb a dodání zboží je považováno za plnění. Některá plnění jsou zdanitelná, některá osvobozená a některá nejsou vůbec předmětem daně.

Obr. 2. Druhy plnění z hlediska daně z přidané hodnoty (Vančurová, Láchová, 2010, s. 261)

Aby výše uvedená plnění mohla být předmětem daně, musí splňovat následující podmínky:

- byla uskutečněna v rámci ekonomické činnosti a zároveň
- je místo plnění v tuzemsku.

Definici ekonomické činnosti obsahuje §5 odst. 2 zákona o dani z přidané hodnoty, který uvádí, že ekonomickou činností se rozumí: „*soustavná činnost výrobců, obchodníků a osob poskytujících služby, včetně důlní činnosti a zemědělské výroby a soustavné činnosti vykonávané podle zvláštních právních předpisů, zejména nezávislé činnosti vědecké, literární, umělecké, vychovatelské nebo učitelů, jakož i nezávislé činnosti lékařů, právníků, inženýrů, architektů, dentistů a účetních znalců. Za ekonomickou činnost se také považuje využití hmotného a nehmotného majetku za účelem získání příjmů, pokud je tento majetek využíván soustavně. Samostatně uskutečňovanou ekonomickou činností není činnost zaměstnanců nebo jiných osob, kteří mají uzavřenou smlouvu se zaměstnavatelem, na základě níž vznikne mezi zaměstnavatelem a zaměstnancem pracovní právní vztah, případně činnosti osob, které jsou zdaňovány jako příjmy ze závislé činnosti podle zvláštního právního předpisu nebo jako příjmy, z nichž je uplatňována zvláštní sazba daně podle zvláštního právního předpisu.*“ (Marková, 2012, s. 118)

2.3.2 Osoba povinná k dani a plátce daně

Osoba povinná k dani je ta, která soustavně vykonává ekonomickou činnost na území tuzemského státu, nebo v jiném státě EU nebo jiné země. **Plátcem** daně je pak osoba, která je osobou povinnou k dani a je registrovaná k dani z přidané hodnoty v České republice. (Vančurová, Láchová, 2010, s. 263-264)

2.3.3 Základ daně

Za základ daně se považuje cena za zdanitelné plnění. Jedná se tedy o prodejní cenu za zboží a služby bez daně.

Do základu daně se zahrnuje také:

- spotřební daně, dávky, cla, poplatky a daně z energií;
- dotace k ceně;
- vedlejší výdaje (balné, přepravné, pojištění, provize);
- materiál poskytnutý v ceně služby. (Základ DPH, © 2013)

2.3.4 Sazba daně

Sazba daně z přidané hodnoty má dvě úrovně - snížená sazba a základní sazba. Dle nové daňové reformy platné od 1.1.2013 do 31.12.2015 došlo ke zvýšení obou sazeb o 1%. Snížená sazba se zvýšila z 14% na 15% a základní z 20% na 21%. Struktura zboží zařazeného do snížené nebo základní sazby se nemění. Výjimkou je pouze přearažení dvou skupin zboží ze snížené do základní sazby daně (dětské pleny a některé zdravotnické potřeby). (MFČR, © 2013)

Dle přílohy 1 a 2 k zákonu č. 235/2004 Sb. o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů lze sníženou sazbu daně uplatnit například u těchto položek:

- potraviny, nápoje, léky, zvířata, rostliny, knihy, časopisy, noviny;
- ubytovací služby, péče o staré, nemocné, postižené osoby, péče o děti, úklidové práce v domácnostech;
- pozemní, vodní a letecká hromadná přeprava cestujících;
- sběr, svoz a zpracování komunálního odpadu;
- sportovní, kulturní a umělecké činnosti;
- převod nebo dodání stavby pro sociální plnění. (Marková, 2012, s. 157-159)

Tab. 6. Sazby DPH v zemích EU (Přehled sazeb DPH v Evropě,

© 2013)

Členský stát EU	Základní %	Snížená %
Belgie	21	6;12
Bulharsko	20	9
Česká republika	21	15
Dánsko	25	
Estonsko	20	9
Finsko	24	9;14
Francie	19,6	2,1; 5,5
Irsko	23	4,8; 9; 13,5
Itálie	21	4; 10
Kypr	18	5;8
Litva	21	5;9
Lotyšsko	21	12
Lucembursko	15	3;6
Malta	18	5;7
Maďarsko	27	5;18
Německo	19	7
Nizozemsko	21	6
Polsko	23	5;8
Portugalsko	23	6;13
Rakousko	20	10;12
Rumunsko	24	5;9
Řecko	23	13;6,5
Slovensko	20	10
Slovinsko	20	8,5
Spojené království	20	5
Španělsko	21	10
Švédsko	25	6;12

3 DÁVKY STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORY

Státní sociální podporou se rozumí systém poskytování dávek ze státního rozpočtu, kdy se stát podílí na krytí nákladů spojených s výživou a ostatními základními osobními potřebami občanů. Základním právním předpisem upravujícím poskytování státních sociálních dávek je zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů.

3.1 Základní pojmy státních sociálních dávek

V následující podkapitole se budu věnovat vymezení základních pojmů, které souvisí se státními sociálními dávkami a budou se objevovat v definicích jednotlivých státních dávek. Jedná se o *oprávněnou osobu, rozhodné období, příjem rozhodný pro přiznání dávky, rodinu, životní minimum, nepříznivý zdravotní stav, výdělečnou činnost, nezaopatřené dítě, soustavnou přípravu dítěte na budoucí povolání a povinnou školní docházku.*

- **Oprávněná osoba.** Za oprávněnou osobu se považuje fyzická osoba, která má na území České republiky trvalý pobyt nebo je hlášena k trvalému pobytu na území České republiky podle zvláštních předpisů, jde-li o cizince.
- **Rozhodné období.** Rozhodným obdobím se rozumí časový interval, za který je zjišťován rozhodný příjem. Tímto obdobím může být: kalendářní rok, kalendářní čtvrtletí.
- **Příjem rozhodný pro přiznání dávky.** Tímto příjmem se rozumí čistý měsíční průměr příjmů rodiny za rozhodné období. Mezi tyto příjmy se řadí příjmy, které jsou předmětem daně z příjmu fyzických osob.
- **Rodina.** Za rodinu se považuje soužití rodičů a nezaopatřených dětí ve společné domácnosti.
- **Životní minimum.** U životního minima je velmi důležité rozlišovat mezi jednotlivcem a společně posuzovanými osobami. Výše životního minima jednotlivce je podle zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů **3 140 Kč** měsíčně. Životní minimum u společně posuzovaných osob je odstupňováno podle pořadí osob.

- **Nepříznivý zdravotní stav.** Za dlouhodobě nepříznivý stav se považuje takový stav, který podle potvrzení lékařů trvá déle než jeden rok. (Vybíhal, 2012, s. 369-380)
- **Výdělečná činnost.** Dle § 10 zákona č. 117/1995 Sb., o státních sociálních dávkách se výdělečnou činností rozumí činnost: „ a) v České republice, která zakládá účast na nemocenském pojištění, b) osoby samostatně výdělečně činné; za osobu samostatně výdělečně činnou se pro účely tohoto zákona považuje osoba, která se za takovou považuje pro účely důchodového pojištění, nebo c) vykonávaná v zahraničí za účelem dosažení příjmu.“ (Česko, 2012)
- **Nezaopatřené dítě.** Za nezaopatřené dítě se považuje dítě povinné školní docházkou a poté se soustavně připravující na budoucí povolání nebo dítě, které nemůže splnit tuto podmínku z důvodů nemoci, nebo úrazu nebo z důvodu dlouhodobě nepříznivého stavu není schopno vykonávat soustavnou výdělečnou činnost. To vše nejdéle však do 26 let dítěte.
- **Soustavná příprava dítěte na budoucí povolání.** Soustavnou přípravou dítěte na budoucí povolání se rozumí různé druhy studia a vzdělávání jako např. studium na středních a vysokých školách jak v České republice, tak v cizině.
- **Povinná školní docházka.** Školní docházka je pro děti povinná po dobu 9 školních let, nejvýše však do konce školního roku, ve kterém žák dosáhne sedmnácti let. (Vybíhal, 2012, s. 381-384)

Dle Vybíhala (2012, s. 388) se dávky státní sociální podpory dělí na:

- **Dávky testované.** Mezi dávky, které jsou závislé na výši příjmu patří přídavek na dítě, sociální příplatek, příspěvek na bydlení a porodné;
- **Dávky netestované.** Dávky netestované nejsou závislé na výši příjmu a řadí se mezi ně rodičovský příspěvek, dávky péstounské péče a pohřebné.

Přehled dávek státní sociální podpory dle Vybíhala (2012, s. 388-392):

Přídavek na dítě

Přídavek na dítě slouží k částečnému pokrytí nákladů, které souvisí s výchovou a výživou nezaopatřeného dítěte. Oprávněnou osobou je v tomto případě dítě a od dosažení 18 let

věku se dávka vyplácí přímo nezaopatřenému dítěti. Nárok na dávku má nezaopatřené dítě v případě, že rozhodný příjem v rodině nepřevyšuje částku životního minima rodiny vynásobenou koeficientem 2,40. Výše příspěvku na dítě dle §17 zákona činí do 6 let dítěte 500 Kč, od 6 do 15 let 610 Kč a od 15 do 26 let 700 Kč měsíčně.

Sociální příplatek

Sociální příplatek se poskytuje rodinám, které mají nízké příjmy a pečují alespoň o jednoho postiženého člena rodiny. Nárok na sociální příplatek nastává v případě, že rozhodný příjem rodiny je nižší než částka životního minima vynásobená koeficientem 2,00. Sociální příplatek se vyplácí každý měsíc a pouze jednou, i když nárok na příplatek splňuje více osob.

Příspěvek na bydlení

Příspěvek na bydlení se poskytuje z důvodu částečného krytí nákladů na bydlení rodinám i jednotlivcům bez ohledu na to, zda žijí v bytě obecním, družstevním nebo soukromém nebo ve vlastním domě. Dle §24 zákona o státní sociální podpoře má nárok na příspěvek na bydlení „ *vlastník nebo nájemce bytu, který je v bytě hlášen k trvalému pobytu, jestliže: a) jeho náklady na bydlení přesahují částku součinu rozhodného příjmu v rodině a koeficientu 0,30, a na území hlavního města Prahy koeficientu 0,35, a b) součin rozhodného příjmu v rodině a koeficientu 0,30, a na území hlavního města Prahy koeficientu 0,35 není vyšší než částka normativních nákladů na bydlení.*“ (Česko, 2012)

Porodné

Porodné je testovaná dávka, která se poskytuje rodině s nízkými příjmy a jednorázově tak přispívá na náklady, které souvisejí s narozením dítěte. Nárok na porodné má rodina, která v kalendářním čtvrtletí předcházejícímu kalendářnímu čtvrtletí, ve kterém se ženě narodilo dítě, měla příjmy nižší než 2,4 násobek životního minima rodiny. Porodné se vyplácí jednorázově a to ve výši 13 000 Kč na každé narozené dítě.

Rodičovský příspěvek

Rodičovský příspěvek se řadí mezi netestované dávky, a proto příjem rodiny nemá vliv na jeho poskytnutí. Nárok na rodičovský příspěvek až do výše 220 000 Kč, nejdéle však do 4 let věku dítěte má rodič, která pečuje o dítě celý kalendářní měsíc osobně, celý den a řádně.

Výše rodičovského příspěvku závisí na denním vyměřovacím základu pro stanovení peněžitě pomoci v mateřství a činí 11 400 Kč pro rodičovský příspěvek ve zvýšené výměře, 7 600 Kč v základní výměře a 3 800 Kč ve snížené výměře.

Dávky pěstounské péče

V případě, kdy se rodiče nemohou nebo nechtějí starat o své dítě, mohou být děti svěřeny do pěstounské péče, která je náhradní formou rodinné výchovy. Z tohoto důvodu stát poskytuje různé dávky pěstounské péče jako příspěvek na úhradu potřeb dítěte, odměnu pěstouna, příspěvek při převzetí dítěte a příspěvek na zakoupení motorového vozidla. **Příspěvek na úhradu potřeb dítěte** se má podílet na zajištění osobních a životních potřeb dítěte a vyplácí se pěstounovi nejdéle do 26 let věku dítěte. Příspěvek se poskytuje měsíčně ve výši částky životního minima vynásobené koeficientem 2,30. **Odměna pěstounovi** náleží po celou dobu péče o dítě ve výši 3 410 Kč měsíčně za každé svěřené dítě. **Příspěvek na převzetí dítěte** si nárokuje každý pěstoun, který převzal dítě do pěstounské péče. Výše příspěvků je odstupňována podle věku dítěte. Do 6 let dítěte se poskytuje příspěvek 8 000 Kč, od 6 do 15 let 9 000 Kč a od 15 do 18 let 10 000 Kč. Nárok na **příspěvek na zakoupení motorového vozidla** má pěstoun, který má v péči minimálně 4 děti, a to ve výši 70 % z pořizovací ceny motorového vozidla, nejvýše však 100 000 Kč.

Pohřebné

Dávkou zvanou pohřebné se přispívá jednorázově na náklady spojené s pohřbem. Nárok na pohřebné má osoba, která vypravila pohřeb nezaopatřenému dítěti nebo osobě, která byla rodičem nezaopatřeného dítěte. Výše pohřebného je 5 000 Kč. (Vybíhal, 2012, s. 395-408)

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 DAŇ Z PŘÍJMU FYZICKÝCH OSOB

Daňová reforma platná od počátku roku 2013 přinesla jen poměrně malé změny v oblasti daně z příjmu fyzických osob. Tyto změny zákona č. 500/2012 Sb. byly publikovány, stejně jako změny týkající se daně z přidané hodnoty, k 27. prosinci 2012 ve Sbírce zákonů. K účinnosti změn v zákoně č. 568/1992 Sb., o daních z příjmů došlo od 1. ledna 2013. (Česko, 2013)

4.1 Reforma daně z příjmu fyzických osob

Mezi nejvýznamnější změny, ke kterým došlo u daně z příjmu fyzických osob, patří zavedení tzv. solidární daně a zrušení „stropu“ pro platbu zdravotního pojištění. Tyto změny jsou platné od 1. ledna 2013. Solidární daň se týká pouze občanů s nadstandardními příjmy – nad 100 000 Kč. Daň činí 7% z rozdílu mezi příjmem ze zaměstnání a z podnikání a stropem pro platbu pojistného a netýká se příjmů z kapitálového majetku a pronájmu. Daň byla zavedena pro období let 2013-2015 v rámci úsporného balíčku, který má vést ke snížení schodků veřejných rozpočtů. Odpůrci této reformy poukazují na to, že tento způsob zdanění „bohatých“ povede jen k daňovým únikům do daňových rájů, protože nikdo nechce platit více, než doteď musel. (Gola, © 2012)

Zrušení „stropu“ pro platbu zdravotního pojištění vede k tomu, že občané zaplatí více jak na dani z příjmu, tak i na zdravotním pojištění. Do konce roku 2012 byl hranicí, od které se už dále zdravotní pojištění neodvádělo, měsíční příjem nad 150 822 Kč. Nyní postihne tato změna jak zaměstnance, tak i zaměstnavatele, který odvede ročně více na zdravotním pojištění za své zaměstnance, kteří mají nadstandardní příjmy. (Gola, © 2012)

Jmenované změny jsou jen částí návrhů vlády, které byly k letošnímu roku schváleny. Původně měla být reforma, která se týká daně z příjmu širší, ale byla odložena na začátek roku 2014 a později až pravděpodobně na počátek roku 2015. Změny budou mít velký dopad na způsob výpočtu čisté mzdy občanů. Doposud se čistá mzda vypočítávala pomocí tzv. superhrubé mzdy, jejíž výpočet jsem naznačila již ve své teoretické části bakalářské práce. Sazba daně pak činila 15%. Po odečtení zálohy na daň z příjmu a odvodů zdravotního a sociálního pojištění a veškerých slev od superhrubé mzdy, jsme dostali čistou mzdu. Po reformě, která má zrušit koncept superhrubé mzdy, se bude čistá mzda vypočítávat z hrubé mzdy pomocí sazby daně 19%. V praxi formálně sazba pro většinu zaměstnanců

klesne, ale současně dojde ke zvýšení odvodů na zdravotní pojištění ze současných 4,5% na 6,5%. Tato změna bude mít negativní dopad především pro občany z velkými příjmy – nad 100 000 Kč, protože si mimo jiné nebudou už moct odečíst slevu na poplatníka, která v současnosti činí 24 840 Kč. (Daňová reforma a další chystané změny, © 2013)

4.2 Dopady změn daně z příjmu na vybrané druhy poplatníků

Dopady změn, ke kterým došlo v souvislosti se zavedením „solidární“ daně a zrušením „stropů“ zdravotního pojištění se ve své bakalářské práci zabývat nebudu, protože ani jeden z mnou vybraných poplatníků, u kterých jsem prováděla průzkum, nedosahuje příjmů nad 100 000 Kč. Další část mé práce bude zaměřena na vymezení dopadů zrušení konceptu superhrubé mzdy a zavedení nového způsobu výpočtu čisté mzdy a tím pádem i daňové povinnosti různých skupin poplatníků. Podle mého názoru bude tahle reforma velmi zásadní a dotkne se každého z nás, proto jsme se rozhodla zjistit, jaký finanční dopad bude mít na jednotlivé typy domácností.

Pro účely mého výzkumu jsem si vybrala následující poplatníky:

- samostatný poplatník,
- poplatník s jedním dítětem,
- poplatník s manželkou a čtyřmi dětmi,
- poplatník s manželkou uplatňující slevu na invaliditu I. stupně.

Následující subkapitoly obsahují tabulky, ve kterých jsou srovnána dvě období – letošní rok 2013 a období po reformě. Každá tabulka obsahuje tři úrovně příjmů poplatníka (nízký 16 000 Kč měsíčně, průměrný – 26 000 Kč měsíčně a nadprůměrný 36 000 Kč za měsíc) pro větší názornost, abychom viděli, jak se bude daňová povinnost vyvíjet s růstem příjmů poplatníka. Dále je zde uvedena vypočtená daňová povinnost a čistý příjem domácnosti. Pro lepší názornost a přehlednost jsou do každé podkapitoly zařazeny také dva grafy. První znázorňuje celkovou daňovou povinnost poplatníků ve dvou obdobích a druhý celkové odvody na zdravotním a sociálním pojištění a dani z příjmu poplatníka zase ve dvou obdobích. Veškeré grafy, tabulky a výpočty v nich jsem zpracovala samostatně v souladu s platnými normami zákona a o daních z příjmů.

4.2.1 Samostatný poplatník

Jako první typ fyzické osoby pro účely zjištění dopadů změn daně z příjmu fyzických osob jsem si vybrala samostatného poplatníka, který žije v jedné domácnosti se svou přítelkyní a není ženatý, proto nemá nárok na uplatnění slevy na manželku. V případě, že poplatník podepíše u zaměstnavatele prohlášení k dani nebo podá-li daňové přiznání, vzniká mu nárok na slevu na poplatníka, která činí pro rok 2013 24 840 Kč za rok. Toto je jediná sleva, kterou může tento poplatník uplatnit, protože nemá děti, nepobírá invalidní důchod a není ani studentem.

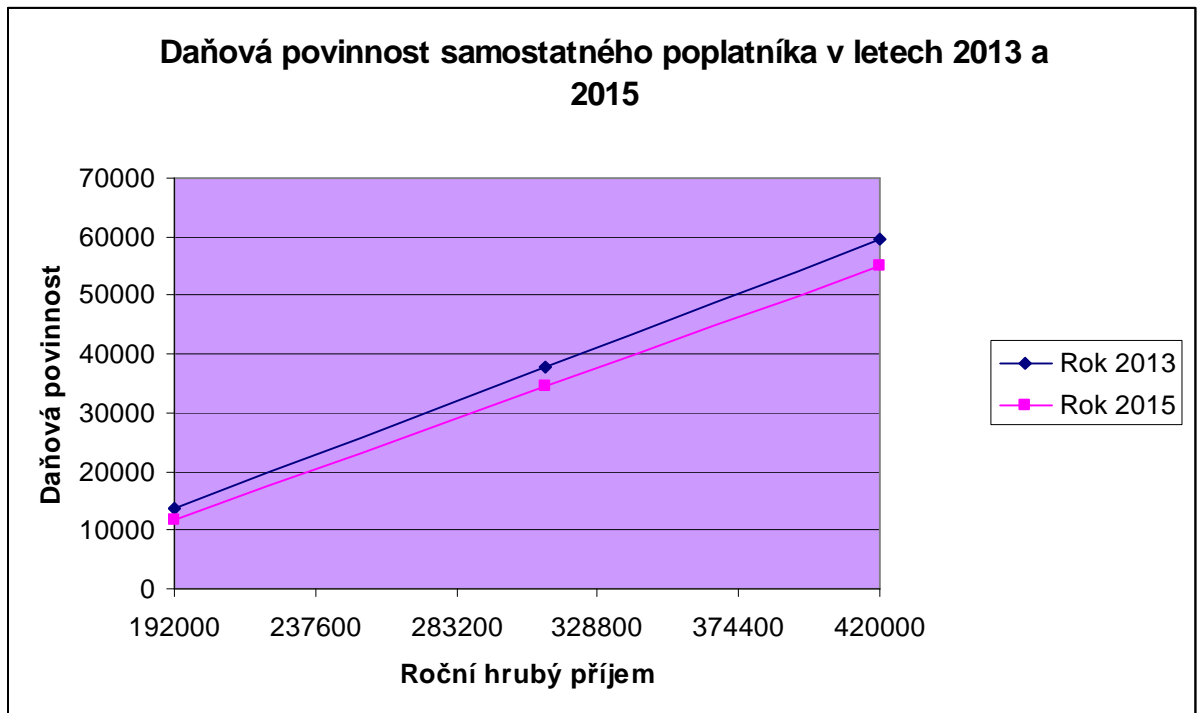
Tab. 7. Daňová povinnost a odvody samostatného poplatníka ve dvou obdobích (vlastní zpracování)

	2013	2015	2013	2015	2013	2015
Roční hrubý příjem	192000	192000	312000	312000	420000	420000
Superhrubá mzda	257280		418080		562800	
SZP	21120	24960	34320	40560	46200	54600
Základ daně	257300	192000	418100	312000	562800	420000
Daň před slevami	38595	36480	62715	59280	84420	79800
Slevy na dani	24840	24840	24840	24840	24840	24840
Daň po slevách	13755	11640	37875	34440	59580	54960
Celkové odvody	34875	36600	72195	75000	105780	109560
Čistý příjem	157125	155400	239805	237000	314220	310440

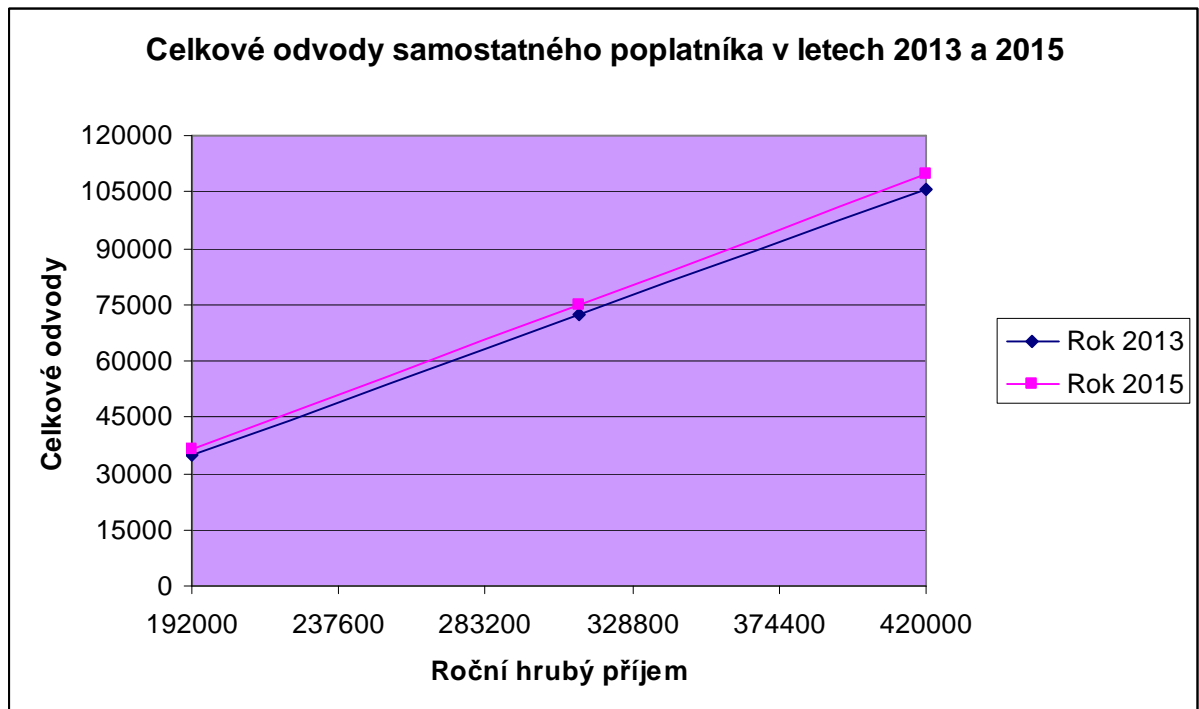
V tabulce jde vidět, že v roce 2013 a v roce po reformě je odlišný způsob stanovení základu daně pro výpočet daně z příjmů. V prvním případě je základ daně stanoven ze superhrubé mzdy a ve druhém z hrubé mzdy. V případě superhrubé mzdy je tento základ daně podstatně větší, a proto je zdaněn sazbou 15%, kdežto základ daně po reformě se zdaňuje sazbou vyšší a to 19%. Ve výsledku je ale daňová povinnost poplatníka nižší. To je vynahrazeno zvýšením sazby odvodu na zdravotní pojištění o 2% , takže celkové odvody jsou pak vyšší, než v prvním roce. Výsledný čistý příjem poplatníka je o něco málo nižší, než v období před reformou, asi o 1%. S rostoucím příjmem se pak zvyšuje procentní rozdíl mezi příjmy ve srovnání dvou období.

V grafech č. 1 a 2 vidíme srovnání celkové daňové povinnosti a celkových odvodů ve dvou obdobích. V případě celkové výše daně je na tom lépe rok 2015, ale v grafu č. 2 již vidíme,

že konečná výše odvodů poplatníka, která zahrnuje odvody na zdravotním a sociálním pojištění a také celkovou výslednou daň, je v roce 2015 vyšší, než v roce 2013. S rostoucím příjmem se pak tento rozdíl zvětšuje. Záporná čísla v grafech představují nárok poplatníka na daňový bonus.

Graf 1. Daňová povinnost samostatného poplatníka v letech 2013 a 2015 (vlastní zpracování)

Graf 2. Celkové odvody samostatného poplatníka v letech 2013 a 2015 (samostatné zpracování)

4.2.2 Poplatník s jedním dítětem

Dalším typem domácnosti, který jsem si zvolila pro účely výpočtu celkového daňového zatížení daní z příjmů fyzických osob a také výpočtu celkových odvodů a čistého příjmu za rok, je rodina s jedním poplatníkem a dítětem ve věku od 6 do 15 let, na které poplatník pobírá dávku státní sociální podpory – přídavek na dítě. Jak jsem již uvedla ve své teoretické části, přídavek na dítě patří mezi dávky testované. To znamená, že závisí na výši příjmu rodiny. Celkový příjem v rodině nesmí překročit částku životního minima rodiny vynásobenou koeficientem 2,4. Pro tento případ jsem musela snížit nejnižší příjmovou kategorii o 1 000 Kč měsíčně, aby poplatníkovi vznikl nárok na tuto dávku. Výše přídavku na dítě v případě tohoto poplatníka dělá 610 Kč za měsíc, tedy 7 320 Kč ročně. O tuto částku se zvýší čistý příjem poplatníka. Mezi slevy, na které má poplatník nárok, patří sleva na poplatníka ve výši 24 840 Kč a sleva na vyživované dítě ve výši 13 404 Kč ročně.

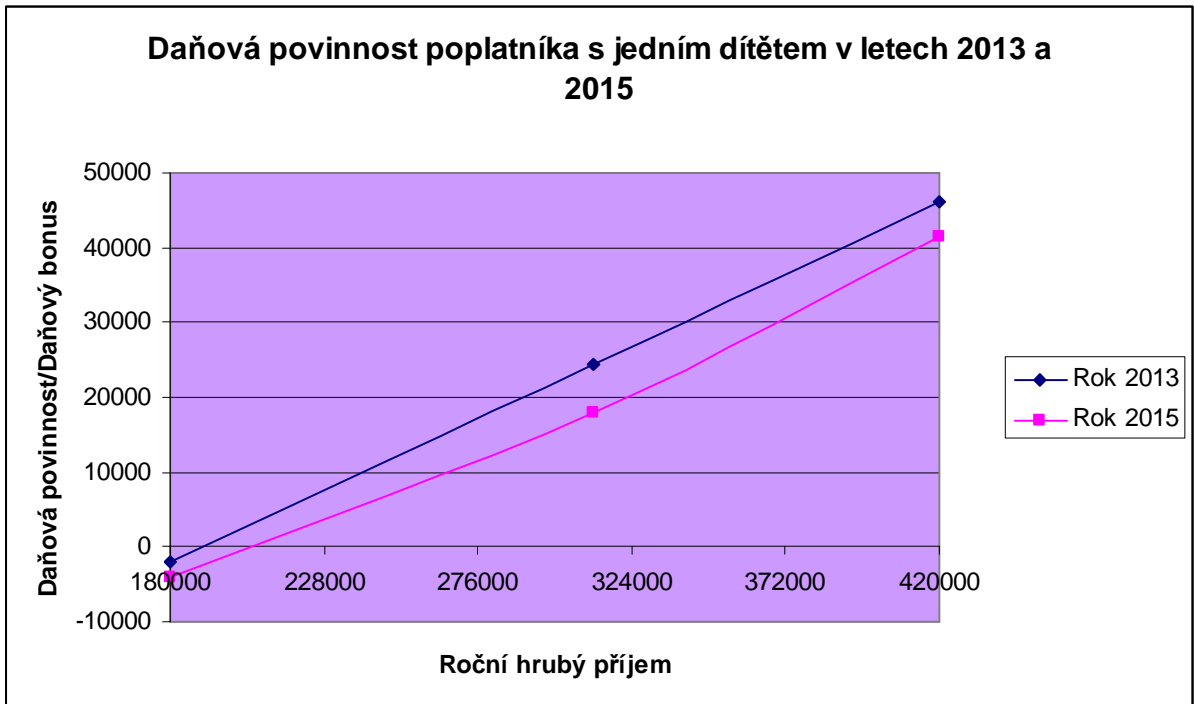
Tab. 8. Daňová povinnost a odvody poplatníka s jedním dítětem ve dvou obdobích (vlastní zpracování)

	2013	2015	2013	2015	2013	2015
Roční hrubý příjem	180000	180000	312000	312000	420000	420000
Superhrubá mzda	241200		418080		562800	
SZP	19800	23400	34320	40560	46200	54600
Základ daně	241200	180000	418100	312000	562800	420000
Daň před slevami	36180	34200	62715	59280	84420	79800
Slevy na dani na poplatníka	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840
Daňové zvýhodnění na dítě	13404	13404	13404	13404	13404	13404
Daň po slevách	0	0	24471	18036	46176	41556
Daňový bonus	2064	4044	0	0	0	0
Celkové odvody	19800	23400	58791	58596	92376	96156
Čistý příjem	162264	160644	253209	253404	327624	323844
Přídavek na dítě	7320	7320	0	0	0	0
Celkový příjem	169584	167964	253209	253404	327624	323844

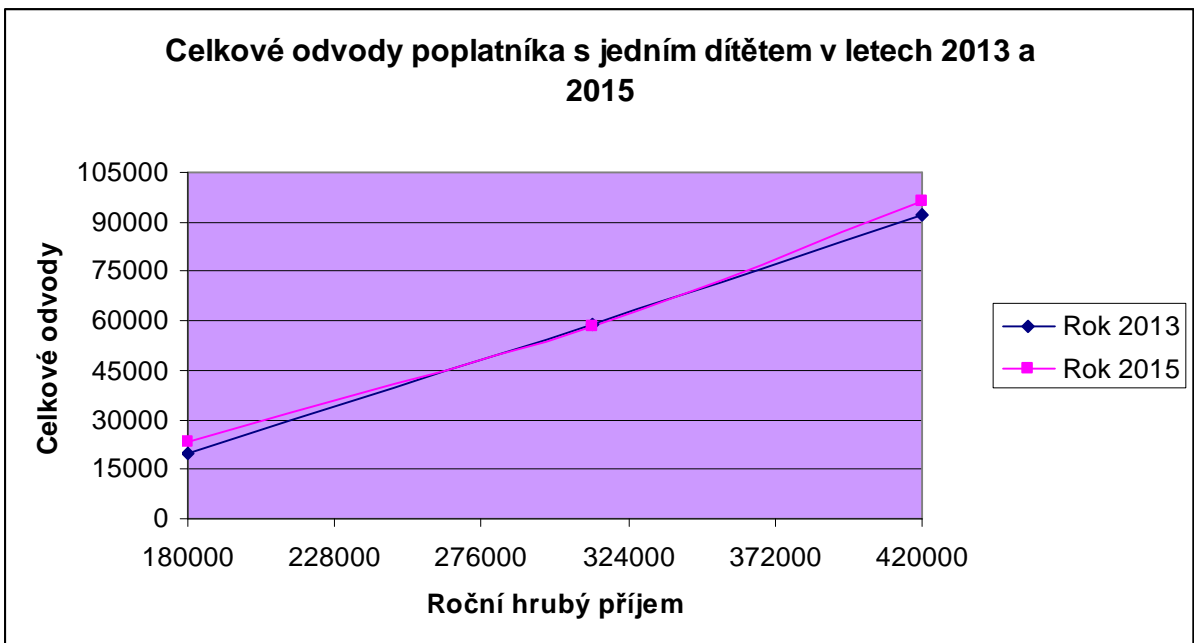
Dle vypočtených údajů v tabulce č. můžeme vidět, že v první příjmové kategorii dosáhl poplatník jak na přídavek na dítě, který zvyšuje celkový roční čistý příjem, tak i na daňový bonus, který mu tento příjem taktéž zvyšuje. U dalších dvou příjmových kategorií již poplatník nárok na přídavek na dítě nemá, protože jeho příjem překračuje stanovená kritéria. Ani daňový bonus nezíská, ale vzniká mu už daňová povinnost, která je v případě roku 2015 opět nižší než v roce 2013, ale je to zase vynahrazeno vyššími odvody na zdravotní a sociální pojištění. Celkový čistý příjem poplatníka je tedy zase nižší v roce 2015 oproti roku 2013. Pro první příjmovou kategorii je ztráta na příjmu asi 1 620 Kč za rok, u druhé kategorie asi 195 Kč a u poslední asi 3 780 Kč za rok. Vidíme, že u skupiny poplatníků s průměrným příjmem je tento rozdíl minimální. Poplatníci s vyšším příjmem tento rozdíl už ale pocítí mnohem více.

Graf č. 3 nám opět zobrazuje celkovou daňovou povinnost poplatníka a můžeme vidět, že je zase v roce 2013 vyšší, než v roce 2015. U první platové úrovně se graf dostává také do záporných čísel – důvod je poplatníkův nárok na daňový bonus, kterého dosáhl po odečtení všech slev od své daňové povinnosti.

Graf č. 4 ukazuje celkovou částku, kterou poplatník odvede za rok na sociálním a zdravotním pojištění a daní z příjmů fyzických osob. Můžeme vidět, že tato výsledná částka je vyšší naopak u roku 2015.

Graf 3. Daňová povinnost poplatníka s jedním dítětem v letech 2013 a 2015 (vlastní zpracování)

Graf 4. Celkové odvody poplatníka s jedním dítětem v letech 2013 a 2015 (vlastní zpracování)

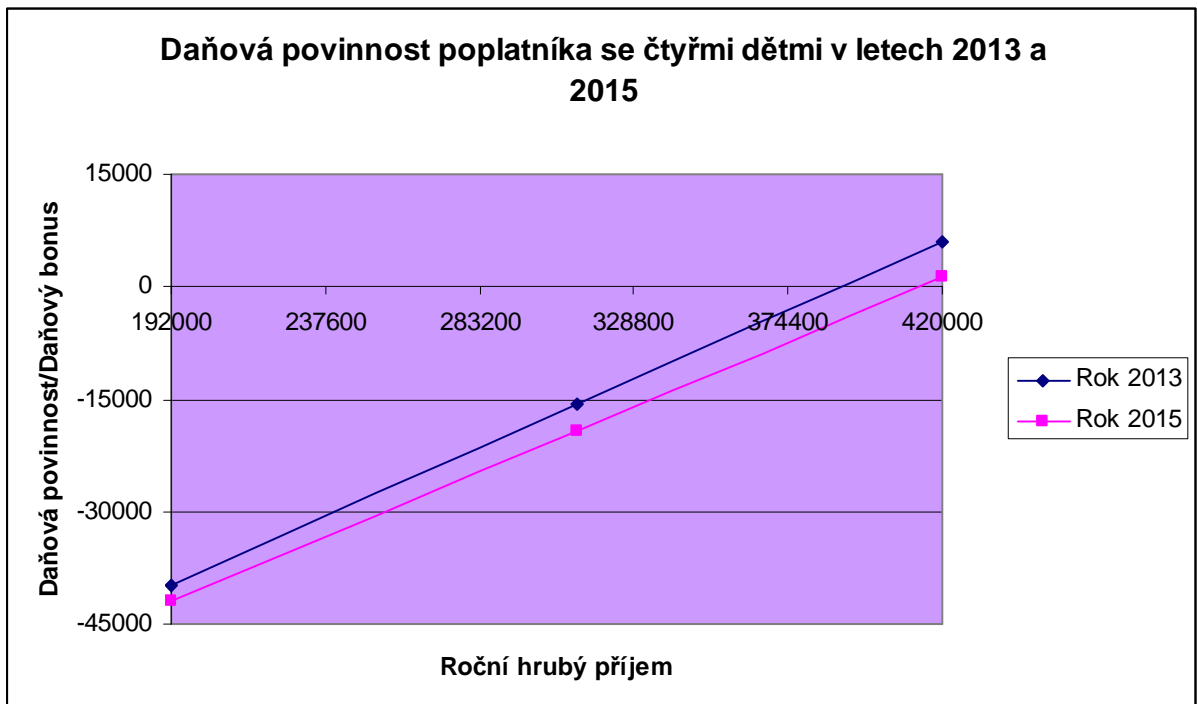
4.2.3 Poplatník se čtyřmi dětmi

Jako další variantu pro mé výpočty jsem si zvolila domácnost, ve které se nachází poplatník jako živitel rodiny, která zahrnuje manželku a čtyři malé děti. Vzhledem k tomu, že manželka pobírá rodičovský příspěvek a žádné jiné příjmy nemá, nemůže si poplatník uplatnit slevu na manželku, která by podle zákona č. 568/1992 Sb., o dani z příjmů činila 24 840 Kč za rok a to jen v případě, že by příjem manželky nepřesáhl částku 68 000 Kč za rok. Jediné slevy, které mu sníží celkovou daňovou povinnost jsou slevy na vyživované děti, které žijí s poplatníkem v jedné domácnosti ve výši 13 404 Kč ročně na jedno dítě a sleva na poplatníka ve výši 24 840 Kč.

Tab. 9. Daňová povinnost a celkové odvody poplatníka se čtyřmi dětmi ve dvou obdobích (vlastní zpracování)

	2013	2015	2013	2015	2013	2015
Roční hrubý příjem	192000	192000	312000	312000	420000	420000
Superhrubá mzda	257280		418080		562800	
SZP	21120	24960	34320	40560	46200	54600
Základ daně	257300	192000	418100	312000	562800	420000
Daň před slevami	38595	36480	62715	59280	84420	79800
Slevy na dani na poplatníka	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840
Daňové zvýhodnění na děti	53616	53616	53616	53616	53616	53616
Daň po slevách	0	0	0	0	5964	1344
Daňový bonus	39861	41976	15741	19176	0	0
Celkové odvody	21120	24960	34320	40560	52164	55944
Čistý příjem	210741	209016	293421	290616	367836	364056

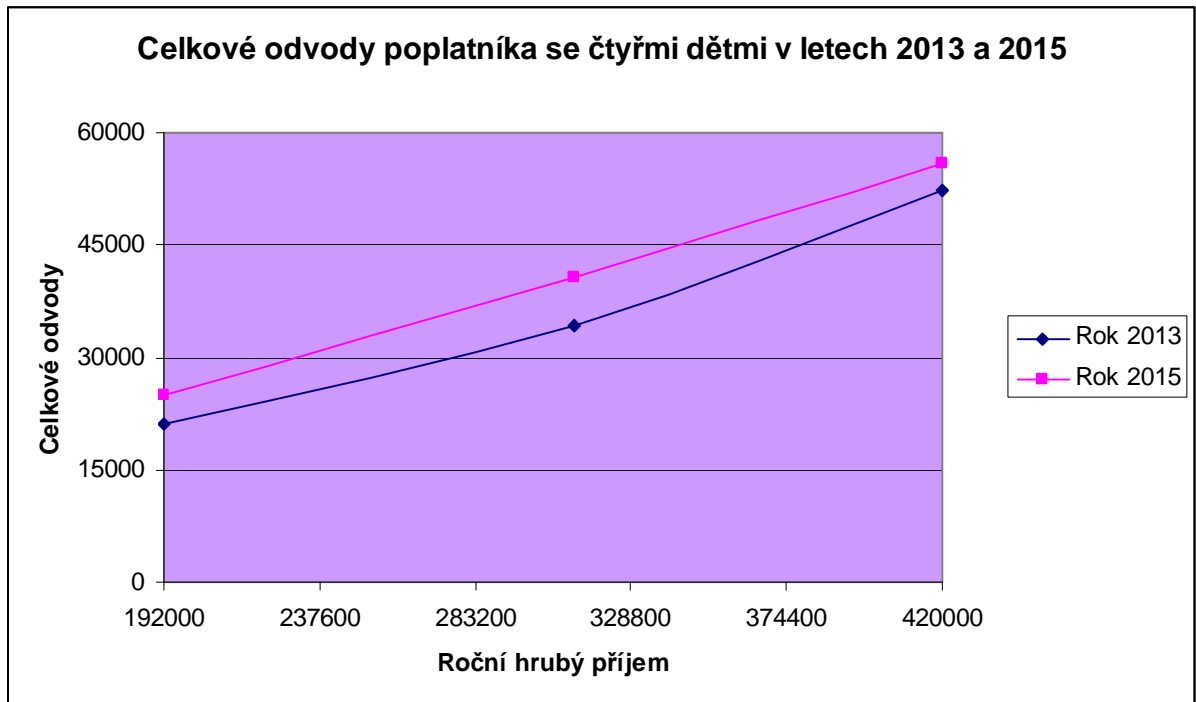
V tabulce č. je uvedeno celkové daňové zatížení, celkové odvody a také celkový čistý roční příjem poplatníka ve třech platových skupinách. Jsou zde také zahrnuty slevy, které poplatník uplatňuje a díky nim v kategoriích s nízkým a průměrným platem dosahuje daňového bonusu. V kategorii s nejvyšším příjmem na daňový bonus nedosáhne, ale celková vypočtená daň z příjmů je velmi nízká. Při srovnání let 2013 a 2015 můžeme vidět, že v roce 2015 má poplatník nárok na vyšší daňový bonus, popř. jeho daňová povinnost bude nižší. Je to dáno změnou výpočtu základu daně pro stanovení celkové daňové povinnosti. Při pohledu na celkové odvody ale vidíme, že je to přesně naopak. V roce 2013 jsou nižší, a proto je celkový čistý příjem za rok 2013 asi o 0,8% vyšší než v roce 2015. U druhé platové skupiny dělá rozdíl asi 1% a u nejvyšší asi 1,1%, což je poměrně zanedbatelná částka.

Graf 5. Daňová povinnost poplatníka se čtyřmi dětmi v letech 2013 a 2015 (vlastní zpracování)

V grafu č. 5 je zobrazena daňová povinnost poplatníka, který uplatňuje slevu sám na sebe – tedy na poplatníka a také na své čtyři děti. Díky tomu má v nejnižší a průměrné platové kategorii nárok na daňový bonus. Tento nárok je v grafu znázorněn v záporných číslech, jako tomu bylo i u předchozího poplatníka. Stejně jako i u předchozích případů, je daňová povinnost v roce 2013 vyšší než v roce 2015 nebo v případě daňového bonusu, je bonus v roce 2013 nižší, než tomu bude v roce 2015.

Následující graf č. 6 zobrazuje celkovou sumu odvodů, které zahrnují zdravotní a sociální pojištění a také celkovou daňovou povinnost. Díky zvýšení sazby pro odvod zdravotního pojištění, jsou celkové odvody poplatníka v roce 2015 vyšší, než je tomu letos – v roce 2013. Největší rozdíl je patrný u průměrné platové kategorie, kterou zastupuje mzda ve výši 312 000 Kč za rok.

Graf 6. Celkové odvody poplatníka se čtyřmi dětmi v letech 2013 a 2015 (vlastní zpracování)

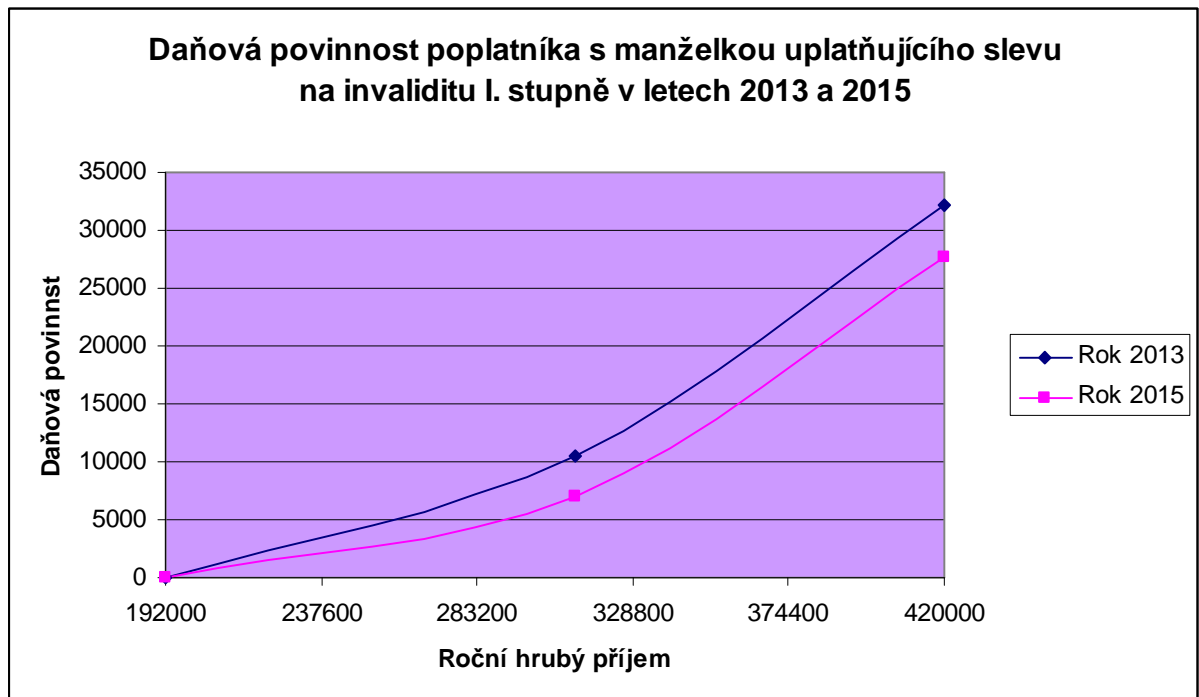
4.2.4 Poplatník s manželkou uplatňující slevu na invaliditu I. stupně

Posledním typem domácnosti, u které jsem zkoumala změnu daňového zatížení, celkových odvodů a čistého ročního příjmu po zrušení konceptu superhrubé mzdy, je rodina s poplatníkem a manželkou, jejíž příjmy nepřesáhly za zdaňovací období částku 68 000 Kč. V tomto případě má poplatník nárok na slevu na poplatníka a také na slevu na manželku, obě slevy jsou ve výši 24 840 Kč ročně. Vzhledem k tomu, že poplatník pobírá invalidní důchod prvního stupně, může si také uplatnit slevu na dani na invaliditu I. stupně, která je stanovena podle zákona č. 568/1992 Sb., o dani z příjmů ve výši 210 Kč za měsíc, tedy 2 520 Kč ročně.

Tab. 10. Daňová povinnost a celkové odvody poplatníka s manželkou uplatňujícího slevu na invaliditu I. stupně (vlastní zpracování)

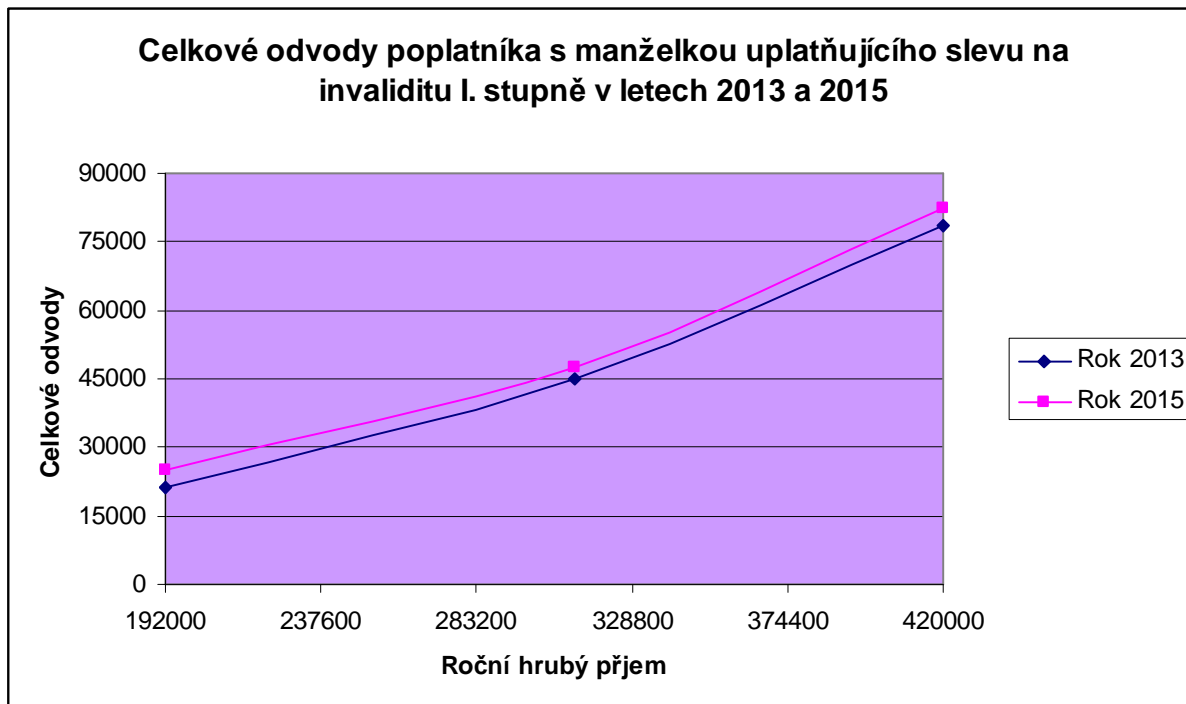
	2013	2015	2013	2015	2013	2015
Roční hrubý příjem	192000	192000	312000	312000	420000	420000
Superhrubá mzda	257280		418080		562800	
SZP	21120	24960	34320	40560	46200	54600
Základ daně	257300	192000	418100	312000	562800	420000
Daň před slevami	38595	36480	62715	59280	84420	79800
Slevy na dani na poplatníka	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840
Sleva na manželku	24840	24840	24840	24840	24840	24840
Sleva na invaliditu I. stupně	2520	2520	2520	2520	2520	2520
Daň po slevách	0	0	10515	7080	32220	27600
Celkové odvody	21120	24960	44835	47640	78420	82200
Čistý příjem	170880	167040	267165	264360	341580	337800

Poslední tabulka č. nám ukazuje, že v nejnižší platové kategorii při ročním příjmu 192 000 Kč, je poplatníková daňová povinnost nulová. Je to zapříčiněno nízkým příjmem, tudíž i nižší vypočtenou daní, od které jsem pak odečetla všechny slevy, na které má poplatník nárok. V dalších dvou příjmových kategoriích už vzniká poplatníkovi daňová povinnost. Opět v roce po zavedení nového způsobu výpočtu daně z příjmů z hrubé mzdy, je tato vypočtená daň nižší než v roce 2013. V průměrné příjmové skupině dělá tento rozdíl asi 3 400 Kč a u poplatníků s vyššími příjmy až 4 600 Kč. Celkové odvody na zdravotní a sociální pojištění jsou ale, stejně tak jako i u předchozích případů, asi o 18% vyšší než je tomu v roce 2013. Díky tomu má poplatník v roce 2013 vyšší celkový čistý příjem, než v roce 2015. Poplatník bude tedy po zavedení reformy tratný na čistém příjmu průměrně asi o 3 500 Kč za rok.

Graf 7. Daňová povinnost poplatníka s manželkou uplatňujícího slevu na invaliditu I. stupně v letech 2013 a 2015 (vlastní zpracování)

V grafu č. 7 můžeme pozorovat, že v případě nejnižší úrovně mzdy poplatníka je jeho daňová povinnost nulová v roce 2013 i 2015. Tato skutečnost je dána uplatněním slev na poplatníka a slevy na invaliditu I. stupně. S rostoucím příjmem pak daňová povinnost stoupá a opět můžeme vidět, že díky novému způsobu výpočtu daně z příjmů fyzických osob v roce 2015, je výsledná daň nižší než v současnosti, tedy v roce 2013.

Graf 8. Celkové odvody poplatníka s manželkou uplatňujícího slevu na invaliditu I. stupně v letech 2013 a 2015 (vlastní zpracování)

Poslední graf č. 8 reprezentuje celkovou odvedenou částku poplatníkem, která zahrnuje odvody na zdravotním a sociálním pojištění a výslednou daň. Stejně jako tomu bylo u všech předchozích případů, tak i teď je tato celková suma v roce 2015 vyšší než v roce 2013, i když je daňová povinnost nižší v tomto roce. Jen v případě průměrné kategorie mzdy je tento rozdíl minimální.

5 DAŇ Z PŘIDANÉ HODNOTY

Daňová reforma platná k začátku roku 2013 přinesla velké změny v oblasti daně z přidané hodnoty. Tyto změny zákona č. 500/2012 Sb. byly publikovány k 27. prosinci 2012 ve Sbírce zákonů. K účinnosti změn v zákoně č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty došlo od 1. ledna 2013. (Česko, 2013)

5.1 Reforma daně z přidané hodnoty

K nejvýznamnější změnám u daně z přidané hodnoty došlo v oblasti sazeb daně. Tato změna byla uzákoněna převážně z důvodů snižování schodků veřejných rozpočtů. V rámci daňové soustavy České republiky, stejně jako i u většiny ostatních států Evropské unie, existují dvě sazby DPH – *základní a snížená*. V době před reformou, do konce roku 2012 byla základní sazba DPH ve výši 20% a snížená ve výši 14%. Reformou došlo k jednocentnímu zvýšení obou sazeb daně – základní na 21% a snížená na 15%. Tyto změny by měly být platné po dobu tří let – tedy od 1. ledna 2013 do 31.5. 2013. Rozsah zboží a služeb, které podléhají základní nebo snížené sazbě daně, zůstal téměř stejný. Ke změně došlo u zdravotnických potřeb a dětských plen, na které se již nevztahuje snížená sazba daně. Tyto položky byly zařazeny do skupiny se základní sazbou daně. (MFČR, © 2013)

Jednalo se o velmi sporný bod reformy, se kterým nesouhlasili převážně poslanci levicových stran. Argumentovali tím, že díky této změně dojde k nárůstu cen statků a služeb a tedy i k nárůstu celkových životních nákladů občanů. Původní záměrem bylo však obě sazby daně z přidané hodnoty sjednotit na jedinou sazbu a to ve výši 17,5 %. Tento návrh se neseťkal s úspěchem a jeho platnost byla odložena na 1. ledna 2016.

Mezi další změny týkající se daně z přidané hodnoty patří technická novela zákona – zákon č. 512/2012 Sb. „*Tento zákon, kterým se mění zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony, (dále jen „novela zákona“)* obsahuje především tzv. *technické změny v oblasti uplatňování DPH. Tato novela zákona byla připravena především z důvodu povinné implementace Směrnice Rady 2010/45/EU ze dne 13. července 2010, pokud jde o pravidla fakturace. Dalším a zásadním důvodem je návrh dalších opatření pro boj s daňovými úniky v oblasti DPH. Vedle těchto dvou významných oblastí novela zákona také uvádí podstatné změny ve vymezení a regis-*

traci plátců daně, zavádí se institut identifikované osoby a další navazující změny. Významnou změnou v oblasti DPH u nemovitostí je umožnění volby zdaňovat převod nemovitostí po zákonem stanové lhůtě se současným prodloužením této lhůty ze tří na pět let.“

Mezi nejdůležitější změny patří například:

- komplexní úprava daňových dokladů
- vedení evidence pro účely DPH
- zveřejňování bankovních účtů používaných v souvislosti s ekonomickou činností
- stanovení místa plnění při poskytnutí nájmu dopravního prostředku
- zavedení definice nespolehlivého plátce
- povinná elektronická podání pro vybrané subjekty aj. (MFČR, © 2013)

5.2 Dopady změn daně z přidané hodnoty na vybrané druhy domácností

V následující kapitole se budu věnovat nejdůležitější změně, která postihla DPH, a to změně sazby DPH. Daň z přidané hodnoty je velmi významnou daní jak z pohledu státu – tvoří asi 30% příjmů do státního rozpočtu, ale také z pohledu domácností, protože je obsažena v cenách veškerého zboží a služeb. Jak jsem již výše uvedla, toto zvýšení bylo mnohými odmítáno kvůli obavě z nárůstu cen zboží a služeb, což by vedlo k celkovému nárůstu životních nákladů občanů. Faktem ale je, že zvýšení sazeb DPH nevede automaticky ke zvyšování cen. Pokud na trhu panuje konkurenční prostředí, musí firmy o své zákazníky bojovat, a proto nemůžou ceny jednorázově zvyšovat. Daň pak musí zahrnout do svých marží.

Jaký skutečný dopad má tato změna na domácnosti, jsem se rozhodla zjistit pomocí analýzy spotřebního koše vybraných druhů domácností. Zaměřila jsem se především na potraviny, nápoje, léky a drogistické výrobky, protože představují velmi významnou položku v rozpočtu domácností. Při snaze zjistit, jaký dopad mají změny sazeb daně z přidané hodnoty na finanční situaci domácností, jsem postupovala tak, že jsem shromáždila od jednotlivých typů domácností doklady o skutečných výdajích za sledované položky za dva kalendářní měsíce. Pomocí těchto dvou měsíců jsem spočítala průměrné výdaje domácností za měsíc a za předpokladu, že výdaje téže domácnosti se budou v průběhu roku měnit jen minimálně, jsem roční výdaje na vybrané položky domácího rozpočtu stanovila jako dvanác-

tinásobek skutečně zjištěných průměrných výdajů za měsíc. Jednalo se o údaje vycházející z cen roku 2013. Celkové výdaje jsem pak snížila o současnou sazbu daně z přidané hodnoty a stanovila nové celkové výdaje se sazbou daně, která byla platná do roku 2012. Oba údaje jsem porovnávala a vyvodila z nich závěry. Další srovnání se týká jednotné sazby daně z přidané hodnoty ve výši 17,5%, která bude platná od roku 2016. Výsledná čísla nám pak ukazují, kolik domácností utratily za sledované položky v roce 2012, 2013 a jaký dopad bude mít na jejich spotřební koš nová sazba daně od roku 2016. Jejich výše a opatření domácností jsou uvedeny v následujících podkapitolách u jednotlivých typů domácností.

Uvedená data a propočty zanedbávají rozdíly způsobené ve výdajích domácností v souvislosti s netypickými měsíci jako jsou prosinec (zvýšení výdajů kvůli slavení Vánoc) nebo leden, dále možnost změny cen v průběhu let a také míru inflace, která má vliv na ceny nakupovaných položek a každý rok se mění.

Veškeré tabulky, které budou uvedeny v následující kapitole, jsou vytvořeny mými vlastními propočty, které jsou v souladu s ustanoveními zákona o dani z přidané hodnoty.

Domácnosti, u kterých jsem sledovala skutečné výdaje na potraviny, nápoje, drogistické potřeby a léky a související dopad změn sazeb daně z přidané hodnoty byly následujících typů:

- samostatně žijící důchodce,
- manželé s jedním dítětem,
- manželé se čtyřmi dětmi,
- bezdětní manželé.

5.2.1 Samostatně žijící důchodce

Jako první typ domácnosti jsem si zvolila domácnost, ve které žije sama důchodkyně. Její spotřební koš je tvořen převážně potravinami, nápoji a jen z malé části drogerií. Mezi její významné výdaje také patří léky, které tato postarší paní musí měsíčně užívat, a které tvoří asi 20% měsíčních výdajů. V následujících tabulkách jsou uvedeny údaje o výdajích za dva měsíce, výpočet průměrných výdajů za měsíc a propočet pravděpodobných výdajů za rok.

Tab. 11. Rozdíl v zaplacené DPH u vybraných položek v letech 2012 a 2013 v Kč (vlastní zpracování)

	Únor	Březen	Průměr měsíčně	Celý rok
Výdaje celkem	2409	2425	2417	29004
DPH 14% (2012)	262	277	270	3240
DPH 20%(2012)	42	24	33	396
DPH celkem (2012)	304	301	303	3636
DPH 15%(2013)	281	297	289	3468
DPH 21%(2013)	44	26	35	420
DPH celkem (2013)	325	323	324	3888
Rozdíl	21	22	21,5	258

Z tabulky dle výpočtů vyplývá, že zvýšení obou sazeb o jedno procento vyvolalo u zkoumané domácnosti jen malý nárůst výdajů mezi lety 2012 a 2013, ročně asi do 260 Kč, což je zanedbatelná částka. Důchodkyně tuto změnu téměř nepocítila a nakupuje stejně stálým způsobem.

Tab. 12. Rozdíl v zaplacené DPH u vybraných položek v roce 2013 a po zavedení jednotné sazby DPH v Kč (vlastní zpracování)

	Únor	Březen	Průměr měsíčně	Celý rok
Výdaje celkem	2409	2425	2417	29004
DPH 15%(2013)	281	297	289	3468
DPH 21%(2013)	44	26	35	420
DPH celkem (2013)	325	323	324	3888
Jednotná sazba 17,5%	365	368	366,5	4398
Rozdíl	40	45	42,5	510

Podle výpočtů v tabulce vidíme, že po zavedení jednotné sazby DPH ve výši 17,5%, zaplatí tato důchodkyně na DPH asi o 13% více, než v letošním roce. Protože se jedná o důchodkyni s menším příjmem, tak jí i toto zvýšení výdajů donutí si více všimnout reklamních letáků různých obchodů a vybírat zlevněné zboží. Jedná se sice o ne moc výraznou změnu, ale zvýšení DPH se projeví také na cenách energií a tepla, které jsem do svého výzkumu neuvědla, a proto bude důchodkyně nucena šetřit na všech místech.

5.2.2 Manželé s jedním dítětem

Další typem domácnosti mého výzkumu jsou manželé s malým dítětem. Jejich spotřební koš tvoří z velké části potraviny a nápoje, ale také ve velké míře i zboží z drogerie. Vzhledem k tomu, že mají dítě ve věku 9 měsíců, utratí měsíčně nemalou částku za dětské plínky. Do konce roku 2012 tato položka podléhala snížené sazbě daně, ale od počátku roku 2013 byla přesunuta do skupiny zboží, které podléhá základní sazbě daně. Jak se tento přesun do jiné skupiny projeví na nákladech rodiny, uvidíme v následující tabulce, která obsahuje celkové příjmy rodiny jak za dva zkoumané měsíce, tak i za celý rok, a také rozdíl mezi zaplacenou daní z přidané hodnoty za rok 2012 a rok 2013. Druhá tabulka nabízí srovnání výdajů a DPH rodiny za rok 2013 a po sjednocení sazby DPH.

Tab. 13. Rozdíl v zaplacené DPH u vybraných položek v letech 2012 a 2013 v Kč (vlastní zpracování)

	Únor	Březen	Průměr měsíčně	Celý rok
Výdaje celkem	4436	4623	4529,5	54354
DPH 14% (2012)	467	507	487	5844
DPH 20%(2012)	91	70	80,5	966
DPH celkem (2012)	558	577	567,5	6810
DPH 15%(2013)	415	456	435,5	5226
DPH 21%(2013)	217	195	206	2472
DPH celkem (2013)	632	651	641,5	7698
Rozdíl	74	74	74	888

V tabulce můžeme vidět, že zvýšení obou sazeb daně z přidané hodnoty má na tuto rodinu větší dopad, než byl dopad první domácnosti. Je to dáno zejména tím, že došlo již ke zmiňovanému přesunu dětských plen ze skupiny se sníženou sazbou daně do skupiny se základní. Rodina zaplatí na DPH ročně asi o 888 Kč více, než by zaplatila v roce 2012. V procentuálním vyjádření to dělá asi o 13% více. Pro tento typ domácnosti je i tahle změna zátěží. Je to dáno tím, že žena je na mateřské dovolené a jediným živitelem rodiny je otec. Z tohoto důvodu je rodina nucena od nového roku šetřit a vybírat si mezi zlevněným zbožím, zejména pak mezi plenami.

Tab. 14. Rozdíl v zaplacené DPH u vybraných položek v roce 2013 a po zavedení jednotné sazby DPH v Kč (vlastní zpracování)

	Únor	Březen	Průměr měsíčně	Celý rok
Výdaje celkem	4436	4623	4529,5	54354
DPH 15%(2013)	415	456	435,5	5226
DPH 21%(2013)	217	195	206	2472
DPH celkem (2013)	632	651	641,5	7698
Jednotná sazba 17,5%	666	695	680,5	8166
Rozdíl	34	44	39	468

Výše uvedená tabulka uvádí vypočtené a srovnané údaje za rok 2013 a období po sjednocení sazby DPH na 17,5%. Můžeme vyčíst, že rodina opět zaplatí za rok více, a to o necelých 500 Kč. Tento rozdíl je menší, než tomu bylo u srovnání let 2012 a 2013, ale i tak bude mít negativní dopad na finanční situaci domácnosti. K zavedení sjednocené sazby DPH by mělo dojít v roce 2016. Do té doby plánuje rodina další dítě, takže se rozpočet rodiny zvýší a daňové zatížení bude ještě o to větší. Mezi opatření, jak snížit životní náklady, navrhuje rodina sledování akčních nabídek obchodů, zejména nabídek zlevněných dětských plen, které skutečně tvoří velkou část jejich výdajů.

5.2.3 Manželé se čtyřmi dětmi

Stejně jako u předchozí domácnosti, tvoří spotřební koš této rodiny převážně potraviny a nápoje a z velké části drogistické zboží, které zahrnuje dětské plíny. Rodina se skládá se dvou manželů a čtyř dětí. Dvě děti jsou ve věku do 2 let a další dvě ve věku do 8 let. I zde se promítne zmiňovaný přesun dětských plen do skupiny podléhající základní sazbě daně. Další významnou složkou výdajů rodiny jsou léky, které rodina zaplatí měsíčně za své dlouhodobě nemocné dítě. Rozdíl bude naznačen ve výpočtech v následujících tabulkách. První tabulka opět nabízí srovnání let 2012 a 2013 a druhá přehled údajů za rok 2013 a období po sjednocení sazby DPH.

Tab. 15. Rozdíl v zaplacené DPH u vybraných položek v letech 2012 a 2013 v Kč (vlastní zpracování)

	Únor	Březen	Průměr měsíčně	Celý rok
Výdaje celkem	6728	6195	6461,5	77538
DPH 14% (2012)	754	704	729	8748
DPH 20%(2012)	77	57	67	804
DPH celkem (2012)	831	761	796	9552
DPH 15%(2013)	644	591	617,5	7410
DPH 21%(2013)	310	289	299,5	3594
DPH celkem (2013)	954	880	917	11004
Rozdíl	123	119	121	1452

Ve výše uvedené tabulce můžeme vidět, že celkové měsíční náklady rodiny na vybrané druhy zboží jsou poměrně vysoké. Je to dáno tím, že se jedná o početnou rodinu. Tím pádem i daňové zatížení daní z přidané hodnoty je vysoké. Celkový rozdíl mezi zaplacenou daní z přidané hodnoty v roce 2013 oproti roku 2012 je necelých 1500 Kč, což je asi o 15% více. Velkou „zásluhu“ na tomto zvýšení mají právě dětské plíny. Díky zařazení do základní sazby daně, zaplatí tato rodina asi o 900 Kč více na DPH, než v roce 2012.

Tab. 16. Rozdíl v zaplacené DPH u vybraných položek v roce 2013 a po zavedení jednotné sazby DPH v Kč (vlastní zpracování)

	Únor	Březen	Průměr měsíčně	Celý rok
Výdaje celkem	6728	6195	6461,5	77538
DPH 15%(2013)	644	591	617,5	7410
DPH 21%(2013)	310	289	299,5	3594
DPH celkem (2013)	954	880	917	11004
Jednotná sazba 17,5%	1011	930	970,5	11646
Rozdíl	57	50	53,5	642

Tabulka č. uvádí rozdíl v zaplacené dani z přidané hodnoty v roce 2013 a po zavedení sjednocené sazby daně. Stejně jako i u předchozích domácností, dojde k dalšímu nárůstu výdajů za nakoupené zboží a služby. Nárůst výdajů bude nižší, než tomu bylo u srovnání let 2012 a 2013, ale přesto bude tvořit asi 6% (necelých 650 Kč) finančních výdajů pro rodinu navíc. Hlavním živitelem rodiny je opět otec, protože žena je se svými dvěma mlad-

šími dětmi na mateřské dovolené, a tak každé zvýšení životních nákladů rodina hodně pocítí. Již teď se snaží co nejvíce šetřit a nakupovat co nejlevnější zboží. Mezi další opatření jak ušetřit zahrnuje rodina i změnu dodavatele energií, neboť žijí ve velkém domě, a proto mezi jejich další významné výdaje patří také náklady na energie, které se taktéž zvýšily díky zvýšení sazeb DPH.

5.2.4 Bezdětní manželé

Poslední domácností, u které jsem prováděla výzkum týkající se změn daně z přidané hodnoty, je domácnost, ve které žijí bezdětní pracující manželé. Jejich spotřební koš je tvořen hlavně potravinami a nápoji, z části výrobky z drogerie. Nemají děti, takže se jich zatím netýká „problém s plenami“ jako předchozích dvou rodin. Následující tabulka obsahuje, jako i ty předchozí, údaje o celkových výdajích rodiny za dva měsíce a za celý rok, a také celkovou daňovou povinnost k DPH za rok 2012 a 2013 a rozdíl plynoucí z reformy daně z přidané hodnoty.

Tab. 17. Rozdíl v zaplacené DPH u vybraných položek v letech 2012 a 2013 v Kč (vlastní zpracování)

	Únor	Březen	Průměr měsíčně	Celý rok
Výdaje celkem	4279	4598	4438,5	53262
DPH 14% (2012)	450	453	451,5	5418
DPH 20%(2012)	96	145	120,5	1446
DPH celkem (2012)	546	598	572	6864
DPH 15%(2013)	482	485	483,5	5802
DPH 21%(2013)	101	152	126,5	1518
DPH celkem (2013)	583	637	610	7320
Rozdíl	37	39	38	456

Tabulka č. nám ukazuje, že má rodina poměrně vysoké výdaje při srovnání s jinými rodinami, u kterých jsem prováděla výzkum. Je to dáno tím, že rodina je mladá a zatím si užívá svých výplat. V roce 2013 zaplatí na DPH o necelých 500 Kč více, než tomu bylo v roce 2012. V procentech je to asi o 7 % více. Tento rozdíl je pro tuto domácnost zanedbatelný a vůbec jej nepocítí, takže neuvažuje o žádných změnách ve stylu nakupování nebo o přijetí opatření, která by vedla k šetření domácnosti.

Tab. 18. Rozdíl v zaplacené DPH u vybraných položek v roce 2013 a po zavedení jednotné sazby DPH v Kč (vlastní zpracování)

	Únor	Březen	Průměr měsíčně	Celý rok
Výdaje celkem	4279	4598	4438,5	53262
DPH 15%(2013)	482	485	483,5	5802
DPH 21%(2013)	101	152	126,5	1518
DPH celkem (2013)	583	637	610	7320
Jednotná sazba 17,5%	647	693	670	8040
Rozdíl	64	56	60	720

Poslední tabulka porovnává celkovou daňovou povinností k dani z přidané hodnoty za rok 2013 s daňovou povinností po zavedení jednotné sazby DPH ve výši 17,5%. Můžeme vidět, že i zde dojde ke zvýšení výdajů o dalších asi 10%. Vyjádřeno v korunách to dělá něco přes 700 Kč za rok. V případě, že by i nadále rodina zůstala bezdětná, tak by ji ani toto zvýšení nijak negativně nepostihlo. Ale vzhledem k tomu, že tato mladá rodina plánuje v blízké budoucnosti dítě a tím pádem přijde o jeden příjem v rodině, bude nucena již více šetřit a všítat si cen nakupovaných výrobků a služeb. Protože co se týče daně z přidané hodnoty, tak může čekat jen takové reformy, které povedou k celkovým vyšším životním nákladům rodin.

6 ZHODNOCENÍ A DOPORUČENÍ

Závěrem lze konstatovat, že daňové reformy týkající se jak daně z přidané hodnoty, tak daně z příjmů fyzických osob, které jsou platné od počátku roku 2013 nebo budou platné v následujících letech, mají negativní dopad na finanční situaci domácností. Co se týče reformy daně z přidané hodnoty platné od 1.1.2013, jejímž obsahem bylo jednoprocenní zvýšení obou sazeb daně, můžeme říci, že je tento dopad minimální a domácnosti jej téměř nepocítí. Výjimkou jsou domácnosti s malými dětmi, jejichž měsíční výdaje tvoří z velké části náklady na dětské pleny. V tomto případě je už finanční dopad více znatelný. Proto musí některé rodiny zaujmout různé druhy opatření, aby co nejvíce ušetřily a jejich životní náklady nebyly vyšší a vyšší, protože jediné to je čeká i v případě sjednocení sazby daně z přidané hodnoty na plánovaných 17,5%. Tento negativní dopad bude více znatelný než v případě reformy, která platí od roku 2013. Mezi navrhovaná opatření patří zejména větší důraz na vyhledávání zlevněného zboží v jednotlivých kamenných i internetových obchodech a také uvažované změny v poskytovatelích energií, kterých je na našem trhu poměrně velké množství a každý nabízí jiné ceny a jiné výhody pro různé druhy domácností. Podle mého názoru je tahle reforma smysluplná. Pro domácnosti znamená jen minimální vynaložení dalších finančních prostředků za rok a pro stát možnost snížení schodků veřejných rozpočtů.

Jak jsem již uvedla výše, tak i plánovaná reforma daně z příjmů fyzických osob, která měla být platná od roku 2013 a neustále se odkládá, přinese negativní dopad na finanční situaci domácností. I když dojde ke snížení celkového daňového zatížení poplatníků daní z příjmů, odvody na zdravotním a sociálním pojištění budou větší, takže výsledný čistý příjem poplatníků bude v konečné fázi nižší. Proto mezi mé doporučení pro poplatníky můžu zařadit využívání veškerých slev, které může poplatník uplatnit a tím si i snížit celkovou daňovou povinnost a také plně využívání dávek státní sociální podpory, pokud poplatníkovi na tyto dávky vzniká nárok. Mnohé rodiny ani neví, že si mohou nárokovat různé druhy příspěvků, které poskytuje stát v rámci dávek státní sociální podpory. Proto jsem poplatníkům, u kterých jsem prováděla výzkum, doporučila, aby se informovali, na co vše mají při své finanční situaci nárok a vše plně využívali, aby tak získali zpět aspoň část finančních prostředků, které odvedou státu navíc po reformách, ve formě různých slev, příspěvků, přídatků apod. Toto jsou ale jen malá opatření, kterými toho poplatník moc nezmuže. Podle mého názoru je dobře, že se stát snaží o snižování schodku ve státním rozpočtu, ale navr-

hovala bych jiné postupy, jak toho dosáhnout. Mezi ně patří například zvýšení spotřební daně. Spotřební daň je obsažena ve statcích, které škodí jak životnímu prostředí, tak hlavně zdraví občanů. Protože je spotřební daň zahrnuta také v cenách cigaret a alkoholických nápojů, tak by na tom stát mohl hodně získat, protože lidé budou neustále kupovat tyto výrobky, ať stojí, co stojí. A pokud toto zvýšení někoho odradí od kouření nebo pití alkoholu, tak to bude jen dobře pro jejich zdraví.

Dalším mým návrhem je snížení sociálních výdajů. Tyto platby poskytované občanům, kteří jsou momentálně ve finanční tísní, protože jsou například nezaměstnaní nebo matky jsou na mateřské dovolené, jsou velmi důležité, ale bohužel je někteří občané zneužívají a nechají se doslova živit státem. Podle mě by tomuto měl stát nějakým způsobem zamezit, protože jak k tomu potom přijdou občané, kteří poctivě pracují a vydělávají na ty, kterým se nechce pracovat? A ještě jim stát z jejich platů sebere více díky zvyšování daní, se kterými se člověk setkává nejvíce – daní z příjmů fyzických osob a daní z přidané hodnoty.

Tohle je hodně „živé“ a diskutované téma a politici neustále slibují nějakou změnu, ale bohužel se zatím nic neděje. Tak nám nezbyvá, než doufat, že to do budoucna napraví.

ZÁVĚR

Hlavním cílem mé bakalářské práce bylo zjistit, jaký dopad mají nebo budou mít daňové reformy týkající se daně z příjmů fyzických osob a daně z přidané hodnoty na finanční situaci různých typů domácností. Dále tyto výsledky interpretovat u každé domácnosti zvlášť a popřípadě navrhnout možné způsoby opatření.

Práce je rozdělena na dvě části – teoretickou a praktickou.

První část mé bakalářské práce obsahuje rešerši literárních pramenů, na základě které jsem vysvětlila nejdůležitější pojmy, které se týkají obou zmiňovaných daní. Uvedla jsem jejich charakteristiky, způsob výpočtu a také jejich pozitivní a negativní vlastnosti. Dále jsem v práci uvedla srovnání daňových sazeb obou daní s různými zeměmi jak z Evropské unie, tak i z celého světa. Na základně prozkoumaných dat jsem zjistila, že Česká republika patří mezi malou část zemí s tzv. rovnou daní z příjmů fyzických osob, která je poměrně nízká oproti ostatním zemím. U daně z přidané hodnoty je to ale přesně naopak – ČR má poměrně vysoké obě sazby DPH oproti ostatním státům v EU. V poslední kapitole teoretické části jsem se zaměřila na vymezení dávek státní sociální podpory a na vysvětlení základních pojmů, které s těmito dávkami souvisí. Tyto dávky jsou velmi důležité, protože zvyšují celkový příjem domácností, které mají na tyto dávky nárok.

Praktickou část jsem rozdělila na 3 kapitoly. V první kapitole jsem se zabývala klasifikací dopadu změn daně z příjmů fyzických osob na čtyři mnou vybrané typy poplatníků při třech úrovních příjmu. Zjistila jsem, že plánovaná reforma této daně způsobí, že poplatníci budou platit na dani z příjmů méně, ale naopak zaplatí na celkových odvodech, které zahrnují zdravotní a sociální pojištění, více než v letošním roce. Celkový dopad je tedy pro poplatníky nepříznivý, protože jejich výsledný čistý roční příjem bude nižší. Druhá kapitola obsahuje výpočty a vyhodnocení finančního dopadu po dvou reformách DPH pro čtyři typy různorodých domácností. Dle výsledků jde vidět, že první reforma, která zahrnuje zvýšení obou sazeb daně o 1% má minimální dopad na finanční situaci domácností. U druhé reformy, jejímž obsahem je sjednocení obou sazeb daně na 17,5% jsou už finanční změny více znatelné. Při průzkumu se ukázalo, že na každý typ domácnosti mají tyto změny jiný dopad. Zejména u domácností s malými dětmi je tento dopad větší než u domácností, které jsou bezdětné. V závěrečné části jsem provedla celkové zhodnocení zjištěných výsledků a

navrhla několik málo řešení. Pro tuto situaci bohužel nejdou navrhnout nějaká rozsáhlejší doporučení.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

ČIŽÍK, Vojtěch. ROVNÁ DAŇ V TEORII A PRAXI. *Ministerstvo financí České republiky* [informační studie]. ©2008 [cit. 2013-04-04]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Rovna_dan_v_teorii_a_praxi_pdf.pdf

Daně z příjmů. *Podnikatel.cz* [online]. ©2007-2013 [cit. 2013-02-10]. Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/specialy/dane-z-prijmu/>

Daňová reforma a další chystané změny daní. *Aktuálně.cz* [online]. 2013, 2013-01-31 [cit. 2013-04-08]. Dostupné z: <http://wiki.aktualne.centrum.cz/finance/danova-reforma-zmeny-dani/>

GOLA, Petr. Solidární daň v roce 2013. *Finance.cz* [online]. 2012, 2012-11-26 [cit. 2013-04-05]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/371902-solidarni-dan-v-roce-2013/>

HALL, Robert Ernest a Alvin RABUSHKA, 2007. *The flat tax*. 2nd ed. Stanford: Hoover Institution Press. ISBN 08-179-9311-8.

KUBÁTOVÁ, Květa, 2010. *Daňová teorie a politika*. 5., aktualiz vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR. ISBN 978-807357-574-8.

MARKOVÁ, Hana, 2012. *Daňové zákony: úplná znění platná k 1.1.2012*. 21. vyd. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-3206-0.

MINISTERSTVO FINANCÍ ČESKÉ REPUBLIKY. INFORMACE MF - o změnách v oblasti daně z přidané hodnoty („DPH“) - s účinností od 1. 1. 2013. *Ministerstvo financí České republiky* [online]. 2013, 2013-02-27 [cit. 2013-03-16]. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/dane_novela_zakona_dph_75640.html

Sazby DPH v Evropě. *KODAP GROUP: ...pro váš úspěch* [online]. 2013, 2013-01-14 [cit. 2013-03-16]. Dostupné z: <http://www.kodap.cz/cz/prehledy/sazby-dph-v-evrope.html>

ŠIROKÝ, Jan, 2009. *Daně v Evropské unii: daňové systémy všech 27 členských států EU, legislativní základy daňové harmonizace v EU včetně základních judikátů ESD*. 3. aktualiz. a přeprac. vyd. Praha: Linde. ISBN 978-80-7201-746-1.

Tax Rates Around the World 2013. *The Complete WorldWide & Finance Site* [online]. 2013, 2013-04-14 [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.worldwide-tax.com/#partthree>

TLUSTÝ, Vlastimil, Petr MACH a Ladislav MINČIČ, 2000. Rovná daň: soubor otázek a odpovědí o rovné dani. Vyd. 1. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku. ISBN 80-902-7954-6.

VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ, 2010. Daňový systém ČR 2010. Praha: 1. VOX. ISBN 978-80-86324-86-9.

VYBÍHAL, Václav, 2012. Mzdové účetnictví 2012: praktický průvodce : zásadní změny v předpisech k 1.1.2012. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-4101-7.

Vývoj sazby daně z příjmů fyzických osob. *Pragoecon consulting* [online]. © 2002-2008 [cit. 2013-02-14]. Dostupné z: <http://www.pragoecon.cz/vyvoj-sazby-dane-z-prijmu-fyzickych-osob/>

Základ DPH. *Podnikatel.cz* [online]. © 2007 – 2013 [cit. 2013-03-02]. Dostupné z: <http://www.podnikatel.cz/specialy/dph/zaklad-dph/>

Zákon č. 117/1995 Sb., o státních sociálních dávkách, v aktuálním znění

Zákon č. 500/2012 Sb., změně daňových, pojistných a dalších zákonů v souvislosti se snižováním schodků veřejných rozpočtů

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, v aktuálním znění

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČR	Česká republika
DPH	Daň z přidané hodnoty
EU	Evropská unie
MFČR	Ministerstvo financí České republiky
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
USA	Spojené státy americké
ZD	Základ daně

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1. Sazby daně z příjmů (Vančurová, Láchová, 2010, s. 164)	17
Obr. 2. Druhy plnění z hlediska daně z přidané hodnoty (Vančurová, Láchová, 2010, s. 261)	27

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1. Daňová povinnost samostatného poplatníka v letech 2013 a 2015 (vlastní zpracování)	39
Graf 2. Celkové odvody samostatného poplatníka v letech 2013 a 2015 (samostatné zpracování)	40
Graf 3. Daňová povinnost poplatníka s jedním dítětem v letech 2013 a 2015 (vlastní zpracování)	42
Graf 4. Celkové odvody poplatníka s jedním dítětem v letech 2013 a 2015 (vlastní zpracování)	42
Graf 5. Daňová povinnost poplatníka se čtyřmi dětmi v letech 2013 a 2015 (vlastní zpracování)	44
Graf 6. Celkové odvody poplatníka se čtyřmi dětmi v letech 2013 a 2015 (vlastní zpracování)	45
Graf 7. Daňová povinnost poplatníka s manželkou uplatňujícího slevu na invaliditu I. stupně v letech 2013 a 2015 (vlastní zpracování)	47
Graf 8. Celkové odvody poplatníka s manželkou uplatňujícího slevu na invaliditu I. stupně v letech 2013 a 2015 (vlastní zpracování)	48

SEZNAM TABULEK

Tab. 1. Výpočet srážkové daně (vlastní zpracování)	19
Tab. 2. Výpočet zálohy na daň z příjmů (vlastní zpracování)	20
Tab. 3. Klouzavě progresivní daň v letech 2006-2007. (Vývoj sazby daně z příjmů fyzických osob, © 2008).....	21
Tab. 4. Sazby progresivní daně z příjmu ve vybraných státech k r. 2013 (Tax Rates Around the World 2013, © 2013)	21
Tab. 5. Sazba rovné daně ve vybraných státech (Tax Rates Around the World 2013, © 2013).....	23
Tab. 6. Sazby DPH v zemích EU (Přehled sazeb DPH v Evropě,.....	30
Tab. 7. Daňová povinnost a odvody samostatného poplatníka ve dvou obdobích (vlastní zpracování)	38
Tab. 8. Daňová povinnost a odvody poplatníka s jedním dítětem ve dvou obdobích (vlastní zpracování)	41
Tab. 9. Daňová povinnost a celkové odvody poplatníka se čtyřmi dětmi ve dvou obdobích (vlastní zpracování)	43
Tab. 10. Daňová povinnost a celkové odvody poplatníka s manželkou uplatňujícího slevu na invaliditu I. stupně (vlastní zpracování).....	46
Tab. 11. Rozdíl v zaplacené DPH u vybraných položek v letech 2012 a 2013 v Kč (vlastní zpracování)	52
Tab. 12. Rozdíl v zaplacené DPH u vybraných položek v roce 2013 a po zavedení jednotné sazby DPH v Kč (vlastní zpracování).....	52
Tab. 13. Rozdíl v zaplacené DPH u vybraných položek v letech 2012 a 2013 v Kč (vlastní zpracování)	53
Tab. 14. Rozdíl v zaplacené DPH u vybraných položek v roce 2013 a po zavedení jednotné sazby DPH v Kč (vlastní zpracování).....	54
Tab. 15. Rozdíl v zaplacené DPH u vybraných položek v letech 2012 a 2013 v Kč (vlastní zpracování)	55
Tab. 16. Rozdíl v zaplacené DPH u vybraných položek v roce 2013 a po zavedení jednotné sazby DPH v Kč (vlastní zpracování).....	55
Tab. 17. Rozdíl v zaplacené DPH u vybraných položek v letech 2012 a 2013 v Kč (vlastní zpracování)	56

Tab. 18. Rozdíl v zaplacené DPH u vybraných položek v roce 2013 a po zavedení jednotné sazby DPH v Kč (vlastní zpracování).....	57
---	----

